Asiantuntijalausunto eduskunnalle liittyen kansalaisaloitteeseen KAA 2/2016 vp
Kansalaisaloite avioliiton säilyttämisestä aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona ja sukupuolineutraalin avioliittolain kumoamisesta

Tapio Puolimatka

Kasvatuksen teorian ja tradition professori, Jyväskylän yliopisto

Johdanto 2
Avioliittolain yhteiskunnallisesti laaja-alaiset makrovaikutukset 3
Avioliiton yhteiskunnallinen viesti 3
Lapsen identiteetti- ja suhdeoikeudet 5
Sukupuolineutraalin avioliittolain lähettämä viesti 7
Riskinotto lasten kustannuksella 10
Sukupuolieron merkitys 11
Valtion vallan kasvu 13
YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tulkinta 14
Aikuisten vai lasten oikeudet? 16
Pahanlaatuinen kehäpäättely 17
Lasten asian pettäminen 18
Riittääkö rakkaus? 19
Sukupuolineutraalin avioliittolain yhteiskunnallisia vaikutuksia 20
Avioliiton arvostuksen lasku 23
Lisääntyvä avioerotaipumus 25
Miten perheen hajoaminen vaikuttaa lapseen? 25
Ryhmäavioliitot, moniavioisuus ja sisarusavioliitot 28
Ystävyyssuhteet samaa sukupuolta olevien kumppanien kanssa 29
Geneettiset orvot 30
Lapset teknologisina tuotteina 31
Kuuluvatko geneettiset orvot avioliittokeskusteluun? 31
Sukuyhteyksien rikkominen 32
Lapset sateenkaariperheissä 36
Lapsen yhteys biologisiin vanhempiinsa 37
Lasten epänormaalin tilanteen normalisoiminen 37
Sateenkaarilasten kokema syyllisyys 40
Asiantuntija-avun vaikeutuminen 41

Lopuksi 41
Kirjallisuus 42

Johdanto

Avioliitto on kaikissa korkeakulttuureissa koko ihmiskunnan historian ajan ymmärretty instituutioksi, jonka tarkoituksena on sitoa äiti, isä ja lapsi yhteen erottamattomaksi yksiköksi. Vuosituhansien ajan avioliitto on ollut äiti-isä-lapsi -kolmoissidosta suojeleva instituutio eikä yhteiskunnassa ole muuta instituutiota, joka suojelisi tätä yhteiskunnan perusyksikköä.

Yhteiskuntatieteen tutkimustulokset antavat aihetta uskoa, että lasten pahoinvointi lisääntyy samassa suhteessa kuin äidin, isän ja lapsen kolmoissidos heikkenee ja lapsi etääntyy biologisesta isästään ja äidistään. Yksi yhteiskuntatieteen kaikkein vahvimmin todistetuista tosiasioista on, että lapsen paras koti on biologisen äitinsä ja isänsä eheässä avioliitossa. Biologisen isänsä ja äitinsä kodissa kasvaneilla nuorilla aikuisilla on vähiten ongelmia ainakin seuraavilla ulottuvuuksilla: (a) terveys, kuolleisuus ja itsemurhariski, (b) tunne-elämän terveys (ahdistuneisuus, masennus), (c) huumeiden ja alkoholin käyttö, (d) rikollisuus ja pidätykset, (e) köyhyys, (f) koulutus ja työelämään osallistuminen, (g) seksuaalisen identiteetin kehitys, teiniraskaudet, avioliiton ulkopuoliset raskaudet, altistuminen seksuaaliselle hyväksikäytölle, (h) avioerojen määrä. (Marks 2012: 735−736.)

Avioliittoinstituution yleismaailmallisuus instituutiona, joka on jo vuosituhansien ajan turvannut äidin, isän ja lapsen kolmoissidosta, antaa meille syyn uskoa, ettei avioliitto ole mielivaltainen keksintö vaan luonnollinen instituutio, jonka rakenne perustuu ihmisluonnon yleisiin ja väistämättömiin piirteisiin. Se ei ole pelkkä yhteisöllinen sopimus, jota voidaan ilman kielteisiä seurauksia vapaasti muokata ”muuttuneiden olosuhteiden myötä”. (Lee & George 2014.)

Yhdysvaltain korkeimman oikeuden tuomari Antony Scalia kritisoi sukupuolineutraalin avioliittolain kannattajien oletusta, että he ”voivat täysin levollisesti ja tyytyväisinä päätellä tietävänsä − − että instituutio, joka on yhtä vanha kuin itse valtio, ja jonka vielä 15 vuotta sitten hyväksyi jokainen kansakunta historiassa, ei voi mahdollisesti perustua mihinkään muuhun kuin tietämättömyyteen ja kiihkoiluun.” (s. 6−7.)

Jos viemme äidin, isän ja lapsen kolmoissidokselta lainsäädännön turvan muuttamalla avioliittolakia sukupuolineutraaliksi, vaarannamme lapsen identiteetin kehityksen keskeiset edellytykset heikentämällä hänen mahdollisuuksiaan tuntea biologinen alkuperänsä. Vaikka eduskunnan säätämät lait eivät voi muuttaa avioliiton ja perheen luonnollisia tosiasioita, ne voivat hämärtää ihmisten tietoisuuden niistä.

Avioliittokulttuuri joko auttaa ihmistä saamaan selkeän käsityksen avioliiton luonnollisesta rakenteesta tai se luo yhteiskuntaan sekaannusta avioliiton merkityksestä. Valtion lait ja toimintatavat muovaavat omalta osaltaan yleistä kulttuuria. Jos valtion lait antavat harhaanjohtavan kuvan avioliitosta, ne heikentävät yhteiskunnan jäsenten kykyä hyötyä

avioliittoinstituution tarjoamasta inhimillisestä ja yhteisöllisestä hyvästä. (Lee & George 2014: 104−105.)

Princetonin yliopiston professori Robert George vertaa avioliiton luonnollista rakennetta terveyden luonnolliseen rakenteeseen. Ihmisten terveys perustuu tiettyihin luonnon tosiasioihin ja lainalaisuuksiin. Terveyden edellytyksenä on esimerkiksi monipuolinen ja riittävä ravinto, lepo ja liikunta. Sosiaali- ja terveysministeriö vaarantaa ihmisten terveyden, jos se rakentaa tarjoamansa terveysinformaation enemmän ruuantuottajien tai lääkefirmojen taloudellisten etunäkökohtien kuin ihmisten terveyden objektiivisten lainalaisuuksien mukaan. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnot eivät voi muuttaa terveyden luonnollista rakennetta, mutta ne voivat hämärtää ihmisten tietoisuuden siitä.

Avioliittolain yhteiskunnallisesti laaja-alaiset makrovaikutukset

Avioliittolakia koskevassa keskustelussa on pääosin keskitytty pelkkiin lainsäädännöllis-juridisiin vaikutuksiin. Lain paljon mittavammat kulttuuriset ja kasvatukselliset vaikutukset on keskustelussa usein jätetty huomion ulkopuolelle.

Sukupuolineutraalia avioliittolakia on yleisessä keskustelussa tarkasteltu lähinnä mikrotasolla, kertomalla tunteisiin vaikuttavia kertomuksia yksittäisten aikuisten toiveista ja mieltymyksistä ja vetoamalla iskulauseisiin tasa-arvosta. Yhteiskunnallisia päätöksiä tehtäessä asiaa kuitenkin pitäisi tarkastella kokonaisvaltaisesti, makrotasolla, pohtien päätöksen laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Jokaisella lailla on vaikutuksia, jotka ovat laajempia kuin ne yksittäiset ongelmat, joiden ratkaisuksi lakia esitetään. Avioliittolakia tarkasteltaessa on siksi kiinnitettävä huomio sen todennäköisiin vaikutuksiin yhteiskunnan laajuisesti.

Toinen olennainen asia on, että tällaista lasta keskeisesti koskettavaa asiaa ei tulisi tarkastella yksipuolisesti aikuisten näkökulmasta. Lasta koskettavissa kysymyksissä lasten etu pitäisi ennen kaikkea ottaa huomioon.

Avioliiton yhteiskunnallinen viesti

Avioliittolain ensisijainen vaikutus perustuu sen lähettämään yhteiskunnalliseen viestiin. Sukupuoliperusteinen (naisen ja miehen välinen) ja sukupuolineutraali avioliittolaki rakentuvat erilaisen avioliittokäsityksen varaan ja ne lähettävät yhteiskunnalle erilaisen viestin.

Lyhyesti sanottuna (Girgis ym. 2012: 54):

1. Laki muokkaa uskomuksia.
2. Uskomukset muovaavat käyttäytymistä.
3. Uskomukset ja käyttäytyminen vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin.

Perinteisessä muodossaan naisen ja miehen avioliitto lähettää yhteiskunnalle viestin, jonka ytimenä on (a) edistää aikuisten moraalista eheyttä kanavoimalla seksuaaliset voimat elinikäiseen liittoon vastakkaista sukupuolta olevan puolison kanssa, (b) suojella lapsen oikeutta kasvaa isänsä ja äitinsä kodissa, (c) yhdistää eri sukupuolet toisiinsa yhteiskunnan

luonnollisessa perusyksikössä, ja (d) luoda edellytykset samaa sukupuolta olevien ystävyyssuhteiden läheisyydelle ja välittömyydelle määrittelemällä ne luonteeltaan ei-seksuaalisiksi.

Maggie Gallagher kiteyttää naisen ja miehen avioliiton viestin näin: ”Avioliiton ideana on, että lapset tarvitsevat äidin ja isän, että yhteiskunta tarvitsee lapsia, ja että aikuisilla on velvollisuus muokata seksuaalinen käyttäytymisensä niin, että he tarjoavat lapsille vakaan kasvuympäristön.” (Gallagher 2003: 23.)

Naisen ja miehen välisen avioliiton lähettämä viesti tukee useita keskeisiä perhenormeja. Avioliiton avulla lapsi on tarkoitus liittää biologiseen isäänsä ja äitiinsä koko kehityskautensa ajaksi (*biologisen liittämisen normi*). Tähän sisältyy arkipäiväisempi mutta tärkeä normi, jonka mukaan lapsella on oikeus saada toimeentulonsa ja elämisensä aineelliset edellytykset biologiselta isältään ja äidiltään.

Lapsen ainutlaatuisen identiteetin kunnioittamisen normi perustuu siihen, että lapsi on persoonallinen olento, jonka identiteetti- ja suhdeoikeuksiin kuuluu oikeus tuntea alkuperänsä. Lapsella on oikeus kasvaa biologisen isänsä ja äitinsä hoidossa mikäli mahdollista.

Sukupuolten toisiaan täydentävyyden normin mukaan sukupuolierolla ja sukupuolten toisiaan täydentävyydellä on tärkeä merkitys lapsen kehitykselle, koska lapsi on sukupuolinen olento, joka tarvitsee sekä omaa sukupuolta olevan samaistumiskohteen että vastakkaista sukupuolta olevan vastapoolin. Jos lapsen ei ole mahdollista kasvaa biologisen isänsä ja äitinsä hoidossa, hänelle pitäisi tarjota koti, jossa hän saa korvaavan kokemuksen isästä ja äidistä. Sukupuolten erilaisuus rikastuttaa lapsen elämää.

Eheä perhe korkeakulttuurin perustana

Harvardin yliopiston sosiologin Carle Zimmermanin (1897−1983) mukaan ydinperhe on kaikille korkeakulttuureille yhteinen perusta, jonka varassa ne kehittyvät ja jonka rappio lopulta aiheuttaa niiden hajoamisen. Hän omisti kymmenen vuotta tutkiakseen perheen ja korkeakulttuurin suhdetta ja julkaisi tutkimuksensa tulokset 800-sivuisessa teoksessa *Family and Civilization*.

Zimmermanin mukaan perheen keskeinen merkitys yhteiskunnan hyvinvoinnille johtuu sen merkityksestä yhteiskunnan uusiutumisprosessissa. ”Lukuisien suurten historiallisten muutosten lopullisen seuraamuksen ratkaisevat muutokset perhe-elämässä”. Korkeakulttuuri kehittyy perhekeskeisen elämäntavan varassa, mutta kehittyessään ja vaurastuessaan se helpon elämäntavan yleistyessä usein menettää alkuperäisen yhteyden olemuksensa peruslähteeseen, perhekeskeiseen elämäntapaan. ”Kun tämä prosessi pääsee etenemään liian pitkälle, sivilisaatio kuluttaa pian loppuun yhteisölliset voimavaransa. Seurauksena on reaktio ja rappeutuminen. Reaktion aste ja pimeiden aikakausien pituus näyttää riippuvan siitä, kuinka nopeasti kulttuuri löytää tiensä takaisin alkulähtökohtaansa − perhekeskeiseen elämäntapaan.” (Zimmerman 783.)

Korkeakulttuurin elinvoimaisuus ja kehitys riippuu sen kyvystä luoda edellytyksiä uuden sukupolven kehitykselle. Perheinstituution keskeinen tehtävä on ylläpitää äidin, isän ja lasten muodostamaa perheyksikköä ja näin turvata uuden sukupolven kehitysedellytykset. Uusi sukupolvi saa persoonallisen kehityksensä perustavat rakennusosat perheestä.

Perheen ja yhteiskunnan hyvinvoinnin välinen riippuvuus historian kuluessa kertoo siitä, että perheen rakenne perustuu luonnollisille tosiasioille, joita ihminen ei voi muuttaa tuottamatta itselleen vahinkoa. Zimmermanin historiallista analyysia tukee yhteiskuntatieteellinen tutkimus, jonka mukaan biologisen isänsä ja äitinsä avioperheessä kasvaneet lapset, jotka siis hyötyvät sekä biologisen liittämisen että sukupuolien toisiaan täydentävyyden normien toteutumisesta, tekevät todennäköisesti vähemmän rikoksia, käyttävät vähemmän päihteitä, kärsivät vähemmän mielisairauksista, menestyvät paremmin koulussa ja pystyvät elättämään perustamansa perheen. Niinpä tällaiset lapset todennäköisesti tarvitsevat vähemmän valtion avustusta ja tuovat verotuloja valtiolle. (Popenoe 2002.)

Mitä paremmin yhteiskunnassa toteutuu lapsikeskeisyyden normi ja siihen liittyvä biologisen liittämisen normi, sitä vähemmän yhteiskunnassa tutkimusten mukaan ilmenee lasten pahoinpitelyä, seksuaalista hyväksikäyttöä ja lasten heitteillejättöä, jotka eivät ainoastaan vahingoita lapsia, vaan myös edellyttävät yhteiskunnan asioihin puuttumista. (Emt.)

Toimiessaan vastoin perheen luonnollista rakennetta yhteiskunta murentaa kehitysedellytyksiään. Perhe-elämään aiheutettuja häiriöitä on vaikea korjata ja niiden korjaaminen tulee yhteiskunnalle kalliiksi.

Ihmiskunnan historiassa ei ole pystytty kehittämään mitään muuta instituutiota tai vaihtoehtoista yhteiskunnallista toimintaohjelmaa, joka olisi vastaavalla tavalla turvannut sekä puolisoiden että lasten hyvinvoinnin kuin naisen ja miehen välinen avioliitto. (Ks. perustelu Puolimatka 2017)

Lapsen identiteetti- ja suhdeoikeudet

Keskeistä avioliittoinstituutiossa on sen lähettämä moraalinen viesti puolisoille ja vanhemmille ja siihen sisältyvä lasten oikeusvaade suhteessa biologiseen isään ja äitiin. Tämän moraalisen viestin mukaan puolisoiden tulisi kohdella toisiaan ja lapsiaan itseisarvoisina olentoina. Isien ja äitien ei tulisi hylätä lapsiaan ja avioeroon tulisi turvautua vain viimeisenä mahdollisuutena.

Perinteisen avioliittoinstituution moraaliseen viestiin liittyy kokemusperäinen viesti: lapset voivat yleensä parhaiten kasvaessaan biologisen äitinsä ja isänsä kodissa. Tätä kokemusperäistä viestiä tukee laaja yhteiskuntatieteellinen tutkimusaineisto.

Naisen ja miehen avioliiton lähettämän moraalisen viestin tarkoituksena on suojella lapsen identiteetti- ja suhdeoikeuksia turvaamalla hänelle koti, jossa hän saa elää biologisen isänsä ja äitinsä hoidossa.

Vaikka yleisen moraalisen vakaumuksen mukaan lapsen etu tulisi asettaa aikuisten edun edelle, avioliittolakia koskevassa väittelyssä ei ole perusteellisesti käsitelty olennaista

kysymystä lasten oikeuksista: “Miten avioliiton uudelleen määrittely vaikuttaa lapsen oikeuksiin?”

Margaret Somervillen (2005: 63) mukaan tämä kysymys voidaan jakaa kahteen kysymykseen: “Onko lapsilla perustava oikeus tuntea biologiset vanhempansa ja olla heidän kasvatettavinaan? Tarvitseeko yhteiskunta instituutiota, joka vahvistaa tämän oikeuden yhdeksi perusperiaatteekseen ja normikseen?”

Kulttuurimme perustana on vakaumus, että yksilöt ovat tasa-arvoisia ja vapaita. Vastasyntyneen lapsen vapaus ja tasa-arvo edellyttää sitä, että hänelle tarjotaan hänen identiteettinsä kehityksen perustavat edellytykset.

Jotta lapsi voisi löytää identiteettinsä ja ainutlaatuisen kutsumuksensa yksilönä, hänellä on kolme ihmisoikeutta, jotka koskevat hänen suhdettaan alkuperäänsä eli siihen, miten hän on saanut olemassaolonsa: (1) oikeus tuntea biologinen alkuperänsä, isänsä ja äitinsä; (2) oikeus olla biologisten vanhempiensa kasvatettavana ja kasvaa oman biologisen sukunsa yhteydessä; (3) oikeus omata vanhempi molemmista sukupuolista (Somerville 2007: 179). Näitä oikeuksia ei voida ottaa lapselta pois aiheuttamatta arvaamatonta vahinkoa. Nämä oikeudet on tunnustettu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa, vaikka suomalaiset lapsijärjestöt ovat nykyään usein haluttomia sitä myöntämään.

Nämä lapsen perusoikeudet muodostavat perustan hänen yksilölliselle vapaudelleen, hänen oikeudelleen itse määrätä elämästään ja toimia itseohjautuvasti. Koska vapaus on persoonan ominaisuus (ei-persoonallinen olento ei ole vapaa), persoonallisen identiteetin määrittely edellyttää mahdollisuutta jäljittää alkuperänsä persoonallisiin olentoihin ja heidän suhteisiinsa. Siksi oman persoonallisen identiteetin määrittelyn perustana on mahdollisuus tuntea oma biologinen alkuperänsä.

Näiden lapsen perusoikeuksien perustana on ihmisyyteen olennaisesti kuuluva tarve löytää ainutlaatuinen identiteettinsä. Koska lapset ovat inhimillisiä olentoja, jotka etsivät omaa ainutlaatuista identiteettiään ja elämänsä tarkoitusta, heillä on tarve pystyä jäljittämään oma alkuperänsä ja elää suhteessa siihen. Identiteettinsä löytämiseksi heillä on oikeus kasvaa isänsä ja äitinsä yhteydessä. Lapsi, joka jää vaille vanhempiensa rakkautta ja huolenpitoa, ei ole tasa-arvoinen suhteessa niihin lapsiin, joille ne suodaan, eikä hän ole vapaa luomaan identiteettiään suhteessa alkuperäänsä.

Lapsen biologinen alkuperä naisen ja miehen välisessä rakkaussuhteessa on perusta hänen identiteetilleen useissa eri suhteissa: (1) Hänen moraalinen identiteettinsä itseisarvoisen arvokkaana ihmisolentona perustuu osaltaan siihen, että hän on kahden toisiaan rakastavan ihmisen rakkauden hedelmää ja että hänen vanhempansa lähtökohtaisesti rakastavat häntä lapsenaan riippumatta hänen ominaisuuksistaan. (2) Hänen sosiaalisen identiteettinsä perusta on siinä sosiaalisten suhteiden kentässä, johon hän sijoittuu biologisten vanhempiensa lapsena. Vanhempiensa myötä hän pääsee osalliseksi heidän sosiaalisesta pääomastaan. Kun hänellä on molempia sukupuolia oleva vanhempi, hän saa luonnostaan yhteyden molempia sukupuolia yhdistäviin sosiaalisiin yhteisöihin. (3) Hänen seksuaalisen identiteettinsä lähtökohta on se, että hän on naisen ja miehen välisen rakkauden hedelmä. (4) Hänen

kansallinen identiteettinsä kehittyy suhteessa hänen sukuunsa ja sen paikkaan kansakunnan ja kansojen kokonaisuudessa. Näin hän saa paikan ihmiskunnan kokonaisuudessa. (5) Biologinen alkuperä muodostaa yhteyden edeltäviin sukupolviin ja sitä kautta ihmiskunnan historiaan. Tämän historiallisen yhteyden katkaiseminen jättää hänet persoonallisella tasolla historiattomaksi olennoksi, vaille tiedostettua paikkaa sukupolvien ketjussa. (6) Historiallisen alkuperänsä välityksellä hän on osallinen tietystä kulttuurista ja sen kulttuuriperinnöstä: sen kielestä, kirjallisuudesta, taiteesta ja filosofiasta, arvomaailmasta ja saavutuksista. (7) Hänen asemansa itseisarvoisesti rakastettuna ihmisolentona antaa perustan hänen yksilölliselle identiteetilleen ja vapaudelleen kehittyä omaan suuntaansa ilman ideologisia velvoitteita palvella erilaisia poliittisia kannanottoja.

Naisen ja miehen välisen avioliiton rakenne tekee lapselle mahdolliseksi harmonisesti yhdistää nämä identiteettinsä eri ulottuvuudet, koska lapsi luonnostaan syntyy biologisen isänsä ja äitinsä, näiden sukujen, sosiaalisten verkostojen ja kulttuurin yhteyteen. Naisen ja miehen välinen avioliitto yhdistää lapsen identiteetin eri ulottuvuudet yhdeksi eheäksi kokonaisuudeksi, jossa identiteetin eri osat tukevat toisiaan, ja rakentavat hänen sisäistä eheyttään ja ainutlaatuista yksilöllisyyttään.

Sukupuolineutraalin avioliittolain lähettämä viesti

Miten sitten sukupuolineutraali avioliittolaki vaikuttaa lapsen asemaan? Millä tavalla sukupuolineutraali avioliittolaki estää avioliiton moraalista viestiä välittymästä ja lapsen identiteetin edellytyksiä toteutumasta?

Määrittelemällä avioliitoksi samaa sukupuolta olevan parisuhteen, jonka rakenne aina erottaa lapsen joko biologisesta isästään tai äidistään, uusi avioliittolaki lähettää perheen yhtenäisyyttä hajottavan viestin, jonka mukaan lapsi ei välttämättä tarvitse biologista isää ja äitiä; kaksi rakastavaa sosiaalista vanhempaa voi korvata heidät, ilman että lapsi kärsii vahinkoa. Tämä pelkistetty viesti vaikuttaa heikentävästi heteroseksuaalisiin avioliittoihin, koska ei voida ajatella, että yksi ja sama avioliittoinstituutio sitouttaisi pareja eri tavalla.

Sukupuolineutraalin oletuksen mukaan sukupuolten toisiaan täydentävyydellä ei ole merkitystä, vaan mies ja nainen − isä ja äiti − ovat korvattavissa. Riskinä on se, että kun yhä useammat ihmiset omaksuvat nämä epätodet käsitykset, heidän sitoutumisensa lastensa kasvattamiseen heikkenee ja perheitä hajoaa. Perhe-elämän yhtenäisyyden ja vakauden heiketessä lasten pahoinvointi lisääntyy.

(1)Sukupuolineutraali avioliittolaki hämärtää moraalista tietoa lasten oikeuksista, koska se julkisesti suosittelee samaa sukupuolta olevien parien seksuaalisia liittoja, joiden rakenne erottaa sukupuolet toisistaan ja erottaa lapsen joko biologisesta äidistään tai isästään. Koska avioliitto-oikeus sisältää samalla oikeuden perheen perustamiseen, tällainen julkinen suositus rohkaisee hankkimaan lapsia ulkopuolisen luovuttajan apuun perustuvan lisääntymisteknologian avulla. Todennäköisenä seurauksena on lisääntyvä määrä geneettisiä orpoja, jotka on erotettu joko biologisesta isästään tai äidistään.

(2) Samaa sukupuolta olevien parien liitto erottaa lapset välttämättä joko biologisesta isästään tai äidistään. Niinpä näiden liittojen rakenne loukkaa lapsen perustavia identiteetti- ja

suhdeoikeuksia omiin biologisiin vanhempiinsa nähden. Tästä seuraa identiteetti- ja suhdeongelmia, joiden merkityksen sukupuolineutraali avioliittoajattelu kuitenkin pyrkii häivyttämään viestiessään, ettei lapsi välttämättä tarvitse isää tai äitiä. Näin lapset jätetään kamppailemaan näiden identiteetti- ja suhdeongelmien kanssa ilman läheisten aikuisten ja yhteiskunnan tukea.

”Samaa sukupuolta olevien parien liitto kirjaa lakiin julkisen kannanoton, jonka mukaan aikuisten halu luoda valitsemansa perhemuoto voittaa merkityksessä lapsen tarpeen kasvaa äitinsä ja isänsä kodissa. Se antaa oikeutuksen ja hyväksynnän äidittömien ja isättömien perheiden luomiselle − niitä pidetään yhtä hyvinä vaihtoehtoina kuin perheitä, joissa lapsella on isä ja äiti. Se merkitsee sitä, että laki ei enää ota kantaa siihen, tarvitsevatko lapset äitiä ja isää. Äidittömiä ja isättömiä perheitä pidettäisiin ihanteina.” (Gallagher 2003: 24.)

Samaa sukupuolta olevien parien avioliitto-oikeus poistaa juridisen suojan lapsen oikeudelta tuntea vanhempansa ja olla heidän kasvatettavinaan. Näin se muuttaa perustavalla tavalla normin, jonka mukaan biologisilla vanhemmilla on velvollisuus huolehtia lapsistaan.

Tarkoituksena ei ole väittää, etteivätkö samaa sukupuolta olevat parit olisi yhtä lailla kiinnostuneita lapsistaan. Tarkoituksena on vain kiinnittää huomiota siihen, että sukupuolineutraali avioliittolaki muuttaa avioliiton lähettämää viestiä ja sen ydinnormeja kuten biologisen liittämisen ja sukupuolien toisiaan täydentävyyden normeja, koska samaa sukupuolta olevien parien liiton rakenne erottaa lapsen välttämättä joko biologisesta isästään tai äidistään.

Sukupuolineutraalin avioliittolain lähettämän yhteiskunnallisen viestin pohjalta vanhempien on vaikeampi ymmärtää merkitystään lapselle isänä ja äitinä. Tämän seurauksena vanhemmat helpommin hylkäävät lapsensa henkisesti tai fyysisesti parisuhteiden hajoamisen ja avioerojen myötä.

Sukupuolineutraali avioliittolaki merkitsee paljon suurempaa ja perustavampaa muutosta avioliittolainsäädännössä kuin vuoden 1987 avioerolaki. Sukupuolineutraali avioliittolaki muuttaa koko avioliittoinstituution. Se ei murenna ainoastaan yhden avioliittonormin, avioliiton pysyvyyden perustaa, kuten avioerolaki teki.

Sukupuolineutraali avioliittolaki murentaa pohjaa ainakin neljältä keskeiseltä avioliittonormilta, joiden perustana ovat naisen ja miehen avioliiton luonnolliset tosiasiat:

(1) Uusi avioliittolaki murentaa pohjaa periaatteelta, että avioliiton tehtävänä on suojella äidin, isän ja lasten kolmoissidosta ja tehdä lapselle mahdolliseksi kasvaa biologisen isänsä ja äitinsä hoidossa.

(2) Sukupuolineutraali avioliitto murentaa sukupuolten toisiaan täydentävyyden periaatetta sekä puolisoiden että heidän hoidossaan kasvavien lasten kannalta.

(3) Uusi avioliittolaki vie pohjaa moraaliselta vakaumukselta, että lapset eivät ole vanhempiensa tarpeita palvelevia keinotekoisia tuotteita, joihin vanhemmilla on oikeus, vaan itseisarvoisia olentoja, jotka ovat hedelmää vanhempien keskinäisestä rakkaudesta.

(4) Sukupuolineutraali avioliittoajattelu murentaa pohjaa perustavalta normilta, jonka mukaan avioliitossa on keskeisesti kyse lasten hyvinvoinnista ja vasta toissijaisesti aikuisten haluista ja tarpeista. (Schaerr 2015.)

Todellisuudessa isä ja äiti eivät ole korvattavissa: isättömäksi tai äidittömäksi jäänyt lapsi voi kokea hylkäämisen traumaattisena, vaikka hän ulkoisen toiminnan tasolla siitä selviytyisikin. Mikään ei pysty korvaamaan biologisen isän ja äidin rakkautta lapseen. Tällä rakkaudella on erityismerkitys lapselle. Lapsi on luotu rakkautta varten ja rakkaudettomuus on uhka hänen minuudelleen.

Korottaessaan isättömän tai äidittömän perheen yhteiskunnalliseksi ihanteeksi sukupuolineutraali avioliittolaki murentaa yleensäkin avioliittojen pysyvyyttä, koska se heikentää ihmisten tietoisuutta isän ja äidin erityismerkityksestä lapselle ja korottaa aikuisten seksuaaliset mieltymykset lapsen oikeuksien yläpuolelle. Näin se heikentää perheiden vakauden perustaa ja erottaa yhä useampia lapsia identiteettinsä rakentamisen peruslähteistä.

Sukupuolineutraali ajattelu lisää myös geneettisten orpojen tuottamista keinotekoisten lisääntymismenetelmien avulla. Lapsen moraalisen identiteetin ytimeen iskee syvän haavan tietoisuus siitä, että hänen biologinen isänsä tai äitinsä on alun perin hylännyt hänet esimerkiksi osana keinohedelmöitystä tai sijaiskohtujärjestelyä ikään kuin hän ei olisi heidän rakkautensa arvoinen. Samalla hänet on jätetty ulos jommankumman biologisen vanhemman sukuyhteydestä, sosiaalisesta verkostosta ja kulttuuriperinnöstä. Näiden yhteyksien katkaiseminen jättää lapset keskelle irrallisia ja epäselviä identiteetin lähteitä, jotka herättävät hänelle monia vastaamattomia kysymyksiä omasta alkuperästään ja tekevät hänelle vaikeammaksi päästä selville siitä, kuka hän on.

Eläessään itse tuottamansa geneettisen orvon identiteettikamppailun lähellä aikuinen joutuu kohtaamaan oman syyllisyytensä − hän on itse harkitusti tuottanut lapselle elämänolosuhteet, jotka altistavat lapsen identiteettiongelmille. Sukupuolineutraali avioliittolaki kuitenkin rohkaisee häntä torjumaan syyllisyytensä, mistä seuraa luonnostaan, että aikuisella on kiusaus tukahduttaa lapsen identiteettiä ja alkuperää koskevat kysymykset tai muuttaa niiden merkitys. Tällä tavalla sukupuolineutraali avioliittolaki vie aikuisten huomiota pois lapsen identiteetti- ja suhdeoikeuksista.

Miehen ja naisen välisestä rakkaudesta syntynyt yksilö kokee, että hänen biologiset juurensa liittyvät persoonallisiin suhteisiin ja persoonien välisiin kertomuksiin. Jos sen sijaan lapsia tuotetaan kohdunvuokrauksen, spermapankkien ja laboratorioiden kaupallisena tuotteena, rakkauden paikan ihmisen alkuperässä ottaa ennen pitkää raha. Tietoisuus näiden kylmien ja persoonattomien tekijöiden vaikutuksesta on usein vaikea näin tuotetuille lapsille. Yhteiskunnallisena käytäntönä tämä merkitsee kaikkein syvimmän ihmisyytemme tajun heikentämistä. Samalla annetaan yhä enemmän valtaa markkinoille ja poliittisille valtapyyteille.

Ihmisen identiteetti ei ole pelkästään tietynlaisen biologisen organismin identiteetti, vaan ihmisen identiteetin ytimessä on persoonan identiteetti. Lapsen identiteetin kannalta on tärkeää voida jäljittää alkuperänsä persoonien välisiin suhteisiin, koska hän itse on

persoonallinen olento. Hänelle voi olla masentavaa jäljittää alkuperänsä spermapankkiin ja sen nimettömiin luovuttajiin, jotka eivät osoita hänelle mitään henkilökohtaista kiinnostusta.

Lapsen harkittu erottaminen biologisesta isästään tai äidistään aikuisten tunnetarpeiden tyydyttämiseksi ei muutu normaaliksi millään juridisella päätöksellä, kuten Robert Oscar Lopez toteaa: “Lasten oikeudet ovat ihmisoikeuksia. Meillä kaikilla on oikeus tietää, mistä olemme tulleet. −− Kun lapsen oikeuksia loukataan, ihmisoikeuksia loukataan pysyvästi, koska vielä aikuisinakin näin loukattuja ihmisiä vaivaavat muistot siitä, että heitä on ostettu ja myyty aikuisten oikkujen tyydyttämiseksi, revitty juurineen irti taustastaan, heiltä on kielletty perintö ja jätetty vaille molempien sukupuolien rakkautta (ja sen mukana vaille kaikkea mikä tekee ihmiselämästä inhimillistä). Kun aikuinen rikkoo näitä perustavia lasten oikeuksia, hän syyllistyy pysyvään sukupolvien väliseen rikokseen, joka on rikos ihmiskuntaa vastaan. Tämä merkitsee väkivaltaa sitä sukupolvien ketjua vastaan, johon jokaisella ihmisellä on oikeus sen ikuisen kiertokulun perustella, joka yhdistää meitä kaikkia.” (Lopez 2015: 26.)

Samaa sukupuolta olevien parien oikeutta avioliittoon perustellaan vetoamalla heidän oikeuteensa päästä samojen oikeuksien piiriin kuin muut parit, mutta tällöin tietoisesti jätetään lapset vaille lain turvaamaa oikeutta tuntea biologinen isänsä ja äitinsä. “Jos samaa sukupuolta olevien parien tasa-arvo merkitsee epätasa-arvoa lapsille, miten oikeudenmukaisuus siinä toteutuu? Jos homoseksuaalien aikuisten näennäisen syrjinnän poistaminen merkitsee aidon syrjinnän kohdistamista lapsiin, jotka harkitusti erotetaan äidistä tai isästä, mitä juhlimisen aihetta siinä on?” (van Gend 2015)

Irlantilainen homoseksuaali blogisti Paddy Manning vastustaa ajatusta, että aikuisilla olisi oikeus valita äidittön tai isätön olemassaolo pienelle lapselle. Aikuisilla ei ole oikeutta kumota lapsen syntymäoikeutta biologisen äitinsä ja isänsä rakkauteen. Robert Oscar Lopez (2015: 8) kritisoi sitä, että sukupuolineutraali avioliittolaki ”riisti suojan maailman kaikkein haavoittuvimmalta väestönosalta − erityisesti, mutta ei ainoastaan lapsilta − ja antoi lisää valtaa maailman kaikkein etuoikeutetuimmille ihmisille (erityisesti, mutta ei ainoastaan rikkaille valkoisille miehille).”

Riskinotto lasten kustannuksella

Yksi perustavista eettisistä periaatteista on, että kaikkein haavoittuvimpien ihmisten oikeuksien turvaaminen tulisi asettaa ensisijaiseksi. Lasten voidaan perustellusti sanoa kuuluvan kaikkein haavoittuvimpien ihmisten joukkoon. ”Homoseksuaalitkin ovat haavoittuva ryhmä”, kuten kanadalaisen McGill-Queen’s yliopiston professori Margaret Somerville (2007: 195) toteaa, “mutta aikuisina heidän oikeusvaateensa jäävät toiseksi suhteessa lasten tarpeisiin ja oikeuksiin. Sitä paitsi, puolustaessamme lasten oikeuksia toimimme kaikkien lasten edun mukaisesti, osoittautuipa heidän seksuaalinen suuntautumisensa myöhemmin heteroseksuaaliseksi tai homoseksuaaliseksi. Näin puolustamme kaikkien kansalaisten oikeuksia, koska yhdessä vaiheessa me kaikki olemme lapsia.”

Monet homoseksuaaleista ovat herkkiä ihmisiä, jotka ovat saaneet kärsiä paljon syrjintää ja kaltoin kohtelua (ks. esim. Korhonen & Östman 2014). Homoseksuaaleja kohtaan tehtyjä vääryyksiä ei kuitenkaan voida hyvittää syyllistymällä uuteen ja vielä pahempaan vääryyteen:

poistamalla lainsäädännöstä lapsen ihmisoikeus tuntea biologiset vanhempansa ja kasvaa heidän hoidossaan. Ei ole perusteltua riskeerata yhteiskuntamme kaikkein hauraimpien ja haavoittuvimpien jäsenten hyvinvointia voidaksemme laajentaa aikuisten valinnanvapautta.

Somervillen mukaan samaa sukupuolta olevien parien avioliiton tunnustaminen on ennen näkemätön yhteiskuntakoe lapsilla. Se altistaa lapset monille tunnetuille ja tuntemattomille riskeille poistaessaan lainsäädännöllisen suojan lasten ja heidän biologisten vanhempiensa väliseltä suhteelta. Ihmisillä tehtäviä kokeita koskevat eettiset ohjeet pyrkivät kaikkein tiukimmin suojelemaan niitä henkilöitä, jotka eivät joko pysty itse antamaan informoitua hyväksyntäänsä kokeeseen osallistumiseensa tai jotka ovat haavoittuvan väestönosan jäseniä. Lapset kuuluvat näihin molempiin kategorioihin, joten heille tulisi suoda korkea suojelun aste. Niinpä niiden, jotka altistavat lapsia tällaiselle kokeelle pitäisi osoittaa, että he ovat selvästi oikeutettuja niin tekemään. Mitään tällaista oikeutusta ei kuitenkaan ole esitetty suhteessa samaa sukupuolta olevien parien avioliittoon. (Somerville 2007: 195−196.)

Mitä sitten tarkoittaa, että “kaikilla lapsilla on oikeus äitiin ja isään”? Kaikilla lapsillahan on välttämättä äiti ja isä. Millä tavalla sukupuolineutraali avioliittolaki voisi riistää lapselta äidin tai isän?

Jean Loyd (2015) vastaa tähän toteamalla, että monilta lapsilta voidaan riistää oikeus kasvaa äitinsä ja isänsä hoidossa säätämällä lakeja ja normeja, jotka tekevät lapsen hylkäämisen helpoksi. ”Avioerolaki, joka ei vaadi mitään perustetta avioerolle, tekee avioerosta helpon ja erottaa monet lapset joko äidistään tai isästään, usein ilman riittävää syytä.” Vaadittaessa oikeutta samaa sukupuolta olevien parien ”avioliittoon” ja “tasa-arvoiseen avioliittolakiin” on edelleen laajennettu tämän lapsen perusoikeuden kieltämisen aluetta. Sukupuolineutraalin ajattelun mukaan kaikille aikuisille tulisi tasa-arvoisesti taata mahdollisuus hankkia lapsia vaikka he eläisivät parisuhteissa, jotka eivät luonnollista tietä pysty saamaan lapsia. Tästä seuraa, että he hankkivat lapsia menetelmillä, jotka tuottavat ”geneettisiä orpoja”, lapsia jotka on erotettu biologisesta isästään tai äidistään. Lasten oikeudet jäävät tässä ajattelussa sivuosaan tai ne on kokonaan unohdettu.

Kun määrittelemme avioliiton merkityksen, määrittelemme samalla lasten ihmisoikeuksien aseman ihmisoikeuksien järjestelmässä. Sukupuolineutraali avioliittolaki poistaa juridisen suojan äidin, isän ja lapsen kolmoissidokselta ja viestii, ettei lapsi välttämättä tarvitse isää ja äitiä.

Kun aikuisten oikeudet tällä tavalla asetetaan lapsen identiteetti- ja suhdeoikeuksien edelle, viedään pohja koko ihmisoikeuksien järjestelmältä. Aitojen ihmisoikeuksien tiedostaminen ja kunnioittaminen vaikeutuu, kun yhteiskunnan kaikkein heikoimman jäsenen oikeuksien loukkaus sisällytetään juuri sen instituution eli avioliiton rakenteeseen, jota on tähän asti kaikissa korkeakulttuureissa käytetty lapsen perusoikeuksien turvaamiseen.

Sukupuolieron merkitys

Sukupuolineutraali avioliittolaki heikentää myös perinteisen avioliittokäsityksen viestiä sukupuolten perustavasta erilaisuudesta ja sukupuolten välisen yhteyden elämää rikastuttavasta merkityksestä. Sylviane Agacinski (2001: xviii−xx) kiinnittää huomiota

siihen, että sukupuolierossa on kyse toisiinsa palautumattomasta olemassaolon järjestystä koskevasta kaksinaisuudesta, jota ei ole mahdollista poistaa tai yhdistää.

Tutkimuksen mukaan äidillä ja isällä on erilaiset vahvuudet vanhemmuudessa, joten äidin tai isän puuttuminen haittaa lapsen kehitystä eri tavoilla. Isän ja äidin erilaiset kasvatustyylit ja niiden toisiaan täydentävyys laajentavat lapsen kokemuspiiriä ja parantavat hänen mahdollisuuksiaan kehittää itseään monipuolisesti. Samalla läheisyys biologisiin vanhempiin saattaa lapsen ulottuviin sellaista informaatiota, jota hän tarvitsee oman identiteettinsä kehittämiseksi ja jopa oman terveytensä hoitamiseksi.

Naisen ja miehen, äidin ja isän sukupuolierolla on tärkeä merkitys lapselle tarjolla olevien virikkeiden ja kehitysedellytysten näkökulmasta, koska lapsi aloittaa elämänsä välittömän kokemuksen, ei käsitteiden varassa. Erilaisuuden läsnäolo merkitsee vaihtoehtojen moninaisuutta ja Descartesin mukaan erilaisuus synnyttää ihmetystä, mikä edistää oppimista (*Sielun liikutukset*, artiklat 53, 75). Ihmetys on ihmisen tunteista ensimmäinen ja perustavin.

Sukupuolieron synnyttämä ihmettely on moniulotteinen liikkeellepaneva voima lapsen kehityksessä. Miehen ja naisen välinen ero synnyttää lapsessa ihmettelyä, laajentaa hänen maailmaansa ja aktivoi hänen kehitystään, samalla kun isän ja äidin kasvatustyylit tasapainottavat toisiaan.

Psykologi Rob Palkovizin (2013: 236) mukaan tutkimus osoittaa, että lapselle on edullista kasvaa perheessä, jossa mies ja nainen toimivat toisiaan täydentäen ja toistensa kanssa yhteistyössä vanhempien rooleissa. Tällöin lapset voivat nähdä, miten mies ja nainen toteuttavat samanlaisia tehtäviä osin samoilla ja osin eri tavoilla. Kosketus erilaisiin mallioppimisen ja oppimisärsykkeiden lähteisiin opettaa lapsia toimimaan erilaisissa tilanteissa. Saadessaan suuremman mahdollisuuksien vaihtelun mallioppimisen perustaksi lapset oppivat yhteistoiminnallista jakamista.

Hyvän vanhemmuuden keskeiset ominaisuudet kuten myönteinen tunneilmapiiri, rakentava käyttäytymistapa ja yhteistyö parisuhteessa ilmenevät yhtä lailla sekä äideissä että isissä. Kuitenkin Palkovizin (2013: 226−227) mukaan lapset hyötyvät äidillisen ja isällisen kasvatustyylin ominaispiirteistä ja eroista sellaisina kuin äidit ja isät niitä tyypillisesti ilmentävät suhteessa lapsiinsa. Äidillä on tärkeä merkitys läheisyyden, ymmärryksen ja lapsen tasolle menevien sovellusten ilmaisemisessa. Isällä on tärkeä merkitys kehittää lapsissa avoimuutta ulkopuolista maailmaa kohtaan, rohkaista heitä ottamaan riskejä ja puolustamaan itseään. Läheisessä suhteessa isäänsä tytär oppii rakentavaa aggressiivisuutta, joka auttaa häntä uran kehittämisessä. Isän vaikutus johtaa siihen, että tyttö oppii luottavaisen suhtautumisen miehiin säilyttäen itsenäisyytensä. Isillä on myös tärkeä rooli pojan aggressiivisuuden rakentavassa suuntaamisessa.

Psykiatri Scott Haltzman (2013: 318) päätyy samansuuntaisiin tuloksiin. Isä ja äiti tarjoavat kumpikin lapsensa kasvatukseen oman ainutlaatuisen panoksensa: ”vanhempien sukupuolierot ovat todellisia, ja niitä tulisi rohkaista sen sijaan että niitä tukahdutettaisiin tai jätettäisiin huomiotta”.

Sikäli kuin naisen ja miehen liitto on kohtuullisen harmoninen, se luonnostaan edistää myönteistä asennetta ja luottamusta molempiin sukupuoliin ja heidän keskinäisen suhteensa toimivuuteen. Tällaisen myönteisen asenteen kehittäminen voi olla suurempi haaste tilanteessa, jossa perheessä on edustettuna ainoastaan yksi sukupuoli ja ainoastaan yhden sukupuolen sisäinen dynamiikka. (Doherty & Craft 2013.)

Kasvattajan omistautuminen tehtäväänsä ei poista perherakenteen dynamiikan vaikutusta: antautunut ja asiantunteva kasvattaja ei esimerkiksi samaa sukupuolta olevan perherakenteen sisällä pysty mallintamaan lapselle sukupuolten välistä dynamiikkaa, mikä taas on tärkeä edellytys lapsen kehitykselle yleensä ja hänen sukupuolisen identiteettinsä kehitykselle erityisesti. Biologisista vanhemmistaan erotetut lapset kaipaavat alkuperäisiä vanhempiaan tiedostaen, että heiltä puuttuu jotakin olennaista.

Valtion vallan kasvu

Professori Margaret Somervillen mukaan sukupuolineutraali avioliittolaki lisää valtion valtaa luonnollisen perheen kustannuksella. “Kun samaa sukupuolta oleville pareille annetaan oikeus perustaa perhe, niin kuin samaa sukupuolta olevien parien avioliitto automaattisesti tekee, vanhemmuus erotetaan biologiasta. Toisin sanoen, vanhemmuuden ensisijainen perusta muuttuu radikaalisti: luonnollisen eli biologisen vanhemmuuden sijaan ensisijaiseksi tulee juridinen (ja sosiaalinen) vanhemmuus. Samaa sukupuolta olevien parien avioliitto rikkoo institutionaalisella tasolla automaattisen siteen biologisen ja juridisen vanhemmuuden välillä, jonka perinteinen avioliitto vahvisti. Tällä on merkittävä vaikutus vanhemmuuteen liittyviin yhteiskunnallisiin normeihin, symboleihin ja arvoihin.” (Somerville 2007: 179.)

Kun perhelain perustana ei ole enää luonnollinen perhe, jonka laki tunnustaa, vaan puhtaasti juridisesti konstruoitu perhe, niin kuin tapahtuu sukupuolineutraalissa avioliittolaissa, oikeusteoriassa toteutetaan muutos, jolla on potentiaalisesti vaarallisia seurauksia, kuten Somerville (2007: 190) toteaa. Sen sijaan, että avioliittolain perustana olisi vanhempien ja lasten välillä vallitsevan biologisen sidoksen luonnollinen tosiasia, niin kuin on asian laita perinteisessä avioliittoinstituutiossa, samaa sukupuolta olevien parien avioliitto merkitsee sitä, että valtion täytyy käyttää lakia vanhemman ja lapsen välisen siteen luomiseen aivan samalla tavalla kuin tapahtuu adoptiossa. Sukupuolineutraalista avioliittolaista seuraa, että kaikki vanhempien ja lasten väliset sidokset käsitetään samanlaisiksi juridisiksi konstruktioiksi: vanhemman ja lapsen luonnollisella siteellä ei enää ole merkitystä.

Avioliittolakia ei enää käytetä tukemaan lapsen luonnollista, sisäsyntyistä ja perustavaa ihmisoikeutta tuntea vanhempansa ja kasvaa heidän hoidossaan ja vastaavasti vanhempien oikeutta päättää lastensa kasvatuksesta, vaan noiden oikeuksien nähdään riippuvan yhteiskunnallisen lain kunkin hetkisestä tulkinnasta. Vaarana on se, että minkä laki luo, se voi myös ottaa pois. Lain luomat tai konstruoimat oikeudet ovat paljon hauraampia kuin luonnolliset oikeudet, jotka laki vain tunnustaa, koska luonnolliset oikeudet ovat olemasssa yhteiskunnallisesta laista riippumatta.

Kun laista poistuu lasten oikeus isään ja äitiin ja vastaavasti vanhempien juridinen oikeus määrätä lastensa kasvatuksesta, valtion valta ulottuu perhe-elämän ytimeen ja saattaa lasten kasvatuksen valtion ohjaukseen. Tämä merkitsee sitä, että vanhempien oikeudet lapsiinsa ja

lapsen oikeudet vanhempiinsa on tehty riippuvaisiksi valtiosta, niin että lasten ja vanhempien oikeudet suhteessa toisiinsa ovat toissijaisia eivätkä ensisijaisia oikeuksia. ”Tämä puolestaan merkitsee sitä, että perimmäinen oikeus päättää esimerkiksi lasten koulutuksesta ja lääketieteellisestä hoidosta on valtiolla, kun se perinteisen lain mukaan on vanhemmilla. Tällä on merkitystä silloin, kun valtio ja vanhemmat ovat eri mieltä siitä, mikä on lapselle parhaaksi.” (Somerville 2007: 191.)

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tulkinta

On ollut hämmentävää lukea suomalaisten lapsijärjestöjen lausuntoja sukupuolineutraalista avioliittolaista. Tuskin yksikään lapsijärjestö on vaivautunut tekemään kunnon analyysia lain mahdollisista vaikutuksista sekä mikro- että makrotasolla. Kaikki toistavat saman pinnallisen väitteen, jonka mukaan lain myötä sateenkaarilasten yhteiskunnallinen asema paranee. Tarkastelen myöhemmin näkökohtia, jotka osoittavat lain vaikutusten olevan paljon ongelmallisempia sateenkaarilasten kannalta. Lisäksi lapsijärjestöt jättivät kokonaan tarkastelun ulkopuolelle lain makrovaikutukset, lain opetusvaikutuksen perheisiin ja ihmissuhteisiin yleensä.

Lapsijärjestöt ovat jotenkin ymmärtäneet sen, että sukupuolineutraali avioliittolaki on ristiriidassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa, jonka 7. artiklassa kirjoitetaan: ”Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.”

Mitä lapsen oikeuksien sopimus tarkoittaa vanhemmalla? Lastensuojelun Keskusliitto, Suomen UNICEF ry ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto pyrkivät kiertämään YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen sukupuolineutraalille avioliittolaille tuottaman ongelman vetoamalla tietämättömyyteen. Järjestöjen yhteisessä sukupuolineutraalia avioliittolakia tukevassa tiedotteessa 27.11.2014 korostettiin, ettei YK:n lapsen oikeuksien sopimus sisällä määrittelyä siitä, mitä vanhemmalla tai perheellä tarkoitetaan:

”Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Suomen UNICEF ry korostavat, että lapsen oikeuksien sopimuksen mukainen käsitys perheestä ulottuu hyvin erilaisiin perhejärjestelyihin. Sekä sopimus itsessään, että YK:n lapsen oikeuksien komitean sitä koskevat tulkinnat eivät sisällä määrittelyä siitä, mitä vanhemmalla tai adoptiovanhemmalla tarkoitetaan. Lapsen oikeuksien sopimus ei näin ollen määritä vanhempia eikä yhdenlaista käsitystä hyväksyttävästä perhemuodosta.”

Järjestöjen yhteislausuma voi helposti johtaa käsitykseen, että koska lapsen oikeuksien sopimuksessa ei erikseen *määritellä* mitä vanhemmalla tarkoitetaan, emme voi *tietää* mitä sillä sopimuksessa tarkoitetaan. Tämä käsitys on kuitenkin harhaanjohtava eikä tee oikeutta lapsen oikeuksien sopimukselle. Vaikka lapsen oikeuksien sopimus ei sisällä varsinaisesti *määritelmää* siitä, mitä vanhemmalla tarkoitetaan, tekstin asiayhteyden perusteella voimme toki *tietää*, mitä sillä tarkoitetaan. Tätä tulkintaa tukevat myös YK:ssa asiasta käytyä väittelyä koskevat pöytäkirjamerkinnät, jotka osoittavat, että vanhemmilla tarkoitetaan biologista isää ja äitiä (Marquardt ym. 2010: 53). Vanhemmuuden merkitys oli YK:n lapsen oikeuksien

sopimuksen laatijoille niin itsestään selvä, etteivät he kokeneet tarvetta erikseen määritellä sitä.

Suomen UNICEF ry:n vuonna 2011 julkaisemassa kirjassa *Lapsen oikeuksien sopimuksen käsikirja* selitetään kyseistä Lapsen oikeuksien sopimuksen 7. artiklan kohtaa melko perusteellisesti. Siellä todetaan mm. näin:

”Kun ajatellaan lapsen oikeutta tuntea vanhempansa, on kohtuullista olettaa, että ’vanhemmilla’ tarkoitetaan geneettisiä vanhempia (tämä tieto on lapselle oleellinen jo lääketieteellisistä syistä) *ja* synnyttäneitä vanhempia. Jälkimmäinen tarkoittaa synnyttänyttä äitiä ja isyyden tunnustanutta isää, joka on parisuhteessa äitiin lapsen syntymisen aikana (tai mitä tahansa isän sosiaalinen määritelmä onkin kulttuurin sisällä − olennaista on, että nämä sosiaaliset määritelmät ovat tärkeitä lapsille identiteetin muovaajina). Lisäksi ’vanhempiin’ tulisi loogisesti myös sisällyttää lapsen henkiset vanhemmat, jotka ovat hoitaneet lasta merkittäviä ajanjaksoja varhaislapsuuden ja lapsuuden aikana. Myös nämä henkilöt ovat läheisesti sidoksissa lapsen identiteettiin ja näin ollen liittyvät lapsen oikeuksiin artiklan 8 mukaisesti (ks. sivu 91.)” (Emt. 83−84.)

Kirjassa tätä tulkintaa sovelletaan niin, että biologisen vanhemmuuden ymmärretään olevan vanhemmuuden ensisijainen merkitys, jolle vanhemmuuden muut merkitykset ovat alisteisia. Tämä näkyy esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien komitean kannanotoissa. Kirjan mukaan ”YK:n lapsen oikeuksien komitea on esittänyt vahvasti huolensa sellaisesta lainsäädännöstä, jossa laki estää biologisen isän tunnustamisen.” (Emt. 89) Kirjassa kritisoidaan sitä, että ”Suomen isyyslaki (700/1975) perustuu lähtökohtaan, jossa halutaan taata lapselle isä. Se ei sen sijaan lähtökohtaisesti takaa lapselle biologisen isän tuntemista, eikä takaa biologiselle isälle oikeutta tunnustaa lapsensa, eikä edelleen oikeutta saada luoda häneen suhdetta.” Näissä kommenteissa biologinen vanhemmuus näyttäytyy vanhemmuuden ensisijaisena merkityksenä. Kirjassa todetaan lisäksi, että YK:n lapsen oikeuksien komitea ”on toistuvasti ilmaissut huolensa laeista, jotka estävät lasta saamasta tietoa syntymäolosuhteistaan tai biologisista vanhemmistaan. Komitea on lisäksi tehnyt selkeitä suosituksia siitä, että lapsilla tulee olla tähän tietoon laillinen oikeus.” (Emt. 84) Lapsen oikeuksien sopimuksen 7 artiklan sanat ”mikäli mahdollista” osoittavat tämän tulkinnan mukaan, ”että lapset ovat oikeutettuja tietämään syntyperänsä, jos se on mahdollista, vaikka sitä pidettäisiinkin heidän etunsa vastaisena.” (84)

Jos 7. artikla ei viittaisi ensisijaisesti biologisiin vanhempiin, olisi tarpeetonta edes mainita lapsen oikeutta tuntea heidät ja kasvaa heidän hoidossaan, koska sosiaaliset vanhempansa lapsi tuntee aina.

Suomen Unicefin ja ehkä myös kahden muun järjestön tulkinta lapsen oikeuksista on siis muuttunut olennaisesti muutaman viime vuoden aikana. Vielä 2011 Unicefin käsikirja ilmaisee, että lapsen oikeuksien sopimus antaa selkeän merkityksen sille, mitä vanhemmalla tarkoitetaan. Kolme vuotta myöhemmin Unicef ja muut lapsijärjestöt väittävät, etteivät he enää tiedä, mitä vanhemmalla lapsen oikeuksien sopimuksessa tarkoitetaan. Voi vai

ihmetellä, miten järjestöt tulevat tietämättömiksi tästä keskeisestä asiasta juuri kun tätä tietoa olisi kaikkein kipeimmin tarvittu.

Aikuisten vai lasten oikeudet?

Kaikissa suurissa maailmankulttuureissa avioliiton tunnustaminen perustui pyrkimykseen sitoa lapset vanhempiinsa. Aikuiset saivat oikeuksia suhteessa avioliittoon ja vanhemmuuteen, koska heillä ensin oli velvollisuuksia − velvollisuuksia lapsia kohtaan, joita suurin osa avioliitoista tuottaa. YK:n lapsen oikeuksien sopimus edellyttää, että lapsella on oikeus olla luonnollisten vanhempiensa hoidossa ja heidän kasvattamiaan.

Kun sukupuolineutraali avioliittolaki määrittelee avioliiton uudella tavalla, se samalla määrittelee vanhemmuuden niin, että laki asettuu “vanhemmiksi aikovien” puolelle kiistoissa luonnollisten vanhempien kanssa. Yhdysvaltain korkeimman oikeuden tuomarin John Robertsin mukaan tämä päätös tulee vahingoittamaan avioliittoa, joka on “syntynyt täyttämään elintärkeää tarvetta: varmistamaan, että lapset syntyvät äidille ja isälle, jotka ovat sitoutuneet kasvattamaan heitä elinikäisen suhteen vakaissa olosuhteissa”.

Sukupuolineutraali ajattelu vahingoittaa suoranaisesti lapsen oikeutta isään ja äitiin, koska se antaa etuoikeuden vanhemmuuteen sellaiselle aikuiselle, joka ei mitenkään voi olla lapsen isä − lapsen synnyttäneen äidin samaa sukupuolta olevalle kumppanille. Eron sattuessa äidin kumppanilla on huoltajuutta koskevissa kiistoissa yhtäläinen oikeus kuin lapsen biologisella äidillä. Biologinen isä jää tässä tapauksessa täysin ulkopuoliseksi, ilman mitään velvollisuuksia tai oikeuksia huolehtia biologisista jälkeläisistään. (Upham 2015)

Sukupuolineutraalin avioliittolain seurauksena Yhdysvalloissa useimmat Yhdysvaltain osavaltiot muuttivat lasten syntymätodistuksia koskevaa käytäntöä niin, että syntymätodistukseen kirjataan ne samaa sukupuolta olevat vanhemmat, joiden avioliittoon he syntyvät. Muutamat osavaltiot kuitenkin kieltäytyivät tästä käytännöstä. Näiden osavaltioiden käsityksen mukaan syntymätodistusten pitäisi tehdä oikeutta biologisille tosiasioille: lapsella on aina välttämättä biologinen isä ja äiti.

Syntymätodistukset ovat kaikkein keskeisin dokumentti lapsen identiteetin näkökulmasta, ja siksi lapsen identiteetin kannalta on olennaista säilyttää syntymätodistuksissa oikeat tiedot hänen biologisesta alkuperästään. Camilla Taylor ja Kyle Palazzolo kuitenkin argumentoivat (26.10. 2015) tasa-arvoisen avioliittolain edellyttävän sitä, että lasten syntymätodistukset muutetaan niin, että vanhemmiksi kirjataan ne samaa sukupuolta olevat vanhemmat, joiden suhteeseen hänet liitetään.

Näin lapsen identiteetin kannalta perustava dokumentti muutettaisiin muotoon, joka peittää näkyvistä hänen biologisen alkuperänsä. Tämä biologiset tosiasiat sivuuttava lähestymistapa voi johtaa lopulta pyrkimykseen kumota koko avioliittoinstituutio. Masha Gessen argumentoi kirjailijoiden konferenssissa Sydneyssä vuonna 2012, että koko avioliittoinstituutio pitäisi purkaa niin, että syntymätodistuksiin voitaisiin kirjata sekä lapsen biologiset että sosiaaliset vanhemmat: ”Taistelu homoliiton puolesta sisältää yleensä valehtelemista sen osalta, mitä aiomme tehdä avioliitolle, kun homoliitto saavutetaan − koska me valehtelemme, että avioliittoinstituutio ei tule muuttumaan, ja se on valhe. Avioliittoinstituutio tulee muuttumaan

ja sen pitää muuttua. Ja minun mielestäni avioliittoinstituution ei yleensä pitäisi olla olemasssa. − − Minulla on kolme lasta, joilla on viisi vanhempaa, enemmän tai vähemmän. En ymmärrä, miksi heillä ei voisi olla viittä vanhempaa juridisesti. − − Haluaisin elää sellaisen oikeusjärjestelmän piirissä, joka pystyy tekemään oikeutta tälle todellisuudelle, enkä näe, että se on yhteensopivaa avioliittoinstituution kanssa."

Sukupuolineutraali avioliittolaki rikkoo äidin, isän ja lapsen kolmoissidoksen ja vie siten pohjan yhteiskunnan kaikkein haavoittuvimpien jäsenten perustavilta ihmisoikeuksilta. Sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksyminen merkitsee perheen kaikkein haavoittuvimpia jäseniä vastaan kohdistuvan moraalisen loukkauksen tuomista avioliiton rakenteeseen. Gessenin kommentti antaa syyn otaksua, että tämä on vain ensimmäinen askel lapsen perustavien identiteettioikeuksien purkamisessa.

Pahanlaatuinen kehäpäättely

Avioliittolaista käyty väittely on paljolti kohdistunut kysymykseen, loukkaako sukupuoliperusteinen avioliitto perustuslaillista periaatetta, että kaikkia on kohdeltava tasa-arvoisesti. Tätä perustuslaillista kysymystä on käytetty lähtökohtana keskustelulle, jossa ei enää puhutakaan homoseksuaalisen yksilön oikeudesta mennä naimisiin (tämä oikeushan hänellä jo on − avioliitto-oikeus on jokaisella ihmisellä seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta) − vaan samaa sukupuolta olevien parien oikeudesta saada yhteiskunnan tunnustus ja arvostus omalle elämäntavalleen.

Tasa-arvoon vetoava argumentti sukupuolineutraalin avioliittolain puolesta on kuitenkin ilmausta pahanlaatuisesta kehäpäättelystä. Päättelyn lähtökohtana on avioliitolle annettu uusi määritelmä, jonka mukaan avioliitto on "aikuisten välinen läheinen suhde". Tämän uuden määritelmän pohjalta argumentoidaan, että koska avioliitto on pelkästään kahden aikuisen välinen läheinen suhde, kahdelta samaa sukupuolta olevalta henkilöltä ei voida kieltää oikeutta avioliittoon.

Tämän päättelyn ongelmana on, että avioliiton merkitys ensin lähtökohtaisesti uudelleen määritellään tavalla, joka ei tee oikeutta sen erityisluonteelle miehen ja naisen välisenä liittona, ja sitten tämän uuden avioliiton määritelmän pohjalta esitetään syyte syrjinnästä. Tasa-arvoon perustuvan argumentin pahanlaatuinen kehä näkyy siinä, että sen lähtökohtana on avioliiton uudelleen määrittely, jonka avulla se perustelee avioliiton uudelleen määrittelyn. (Farrow 2005: 113, 98−99.)

Mutta eikö naisen ja miehen välinen eli sukupuolieroon perustuva avioliittolaki ole syrjivä sikäli, että sen piirissä heteroseksuaaliset ihmiset voivat mennä naimisiin valitsemansa ihmisen kanssa kun taas homoseksuaalit eivät voi? Eikö tämä merkitse sitä, että heteroseksuaaleja ja homoseksuaaleja kohdellaan eri tavalla ja heidät asetetaan eriarvoiseen asemaan?

Douglas Farrow'n (2005: 100) mukaan tämä on vain harhakuva, jonka tasa-arvoargumentin pahanlaatuinen kehäpäättely tuottaa. Tämä harhakuva voidaan paljastaa esittämällä kysymys: Mitä tarkoittaa "solmia avioliitto"? Avioliitto luonnollisessa merkityksessään on naisen ja miehen välinen liitto, jonka erityisluonne perustuu siihen, että mies ja nainen yhdessä voivat

muodostaa organismin, joka voi tuottaa uutta elämää. Siksi puhe miehen avioliitosta miehen kanssa ja naisen avioliitosta naisen kanssa on sanojen, kielen ja käsitteiden manipuloivaa käyttöä. Syrjinnän harhakuva on luotu käyttämällä sanoja harhaanjohtavassa merkityksessä.

Arkkipiispa Salvatore Cordilione konkretisoi asiaa sanomalla, ettei ole mahdollista saada oikeutta sellaiseen, mikä on fyysisesti mahdotonta. Samaa sukupuolta olevat parit eivät voi muodostaa äidin, isän ja lapsen kolmoissidosta, jonka suojaksi avioliitto on rakennettu. Cordilione kiteyttää asian paljon kiistelyä herättäneelle lausumallaan, jonka mukaan vaatimus samaa sukupuolta olevien parien avioliitosta on yhtä kaukana todellisuudesta kuin vaatimus, että miehellä olisi oikeus imettää lapsiaan.

Mitä tapahtuu, kun manipuloimme kieltä muuttamalla avioliiton merkityksen ja sanomme avioliiton olevan kahden henkilön välinen liitto sen sijaan, että määrittelisimme sen olevan naisen ja miehen välinen liitto? Laajennammeko näin avioliiton merkitystä niin, että useammat ihmiset saavat avioliitto-oikeuden? Näin ei ole asianlaita, koska avioliitto-oikeus perinteisessä naisen ja miehen välisessä avioliittoinstituutiossa on jo kaikilla ihmisillä: jokainen täysi-ikäinen aikuinen saa solmia avioliiton vastakkaista sukupuolta olevan kumppanin kanssa. Oikeus solmia avioliitto ei ole sidoksissa seksuaaliseen suuntautumiseen.

Ei ole mahdollista laajentaa sellaista avioliitto-oikeutta, joka jo koskee kaikkia ihmisiä. Sitä, mikä jo on universaalia, ei voida enää tehdä universaalimmaksi. Uusi määritelmä ei luo laajempaa instituutiota. Sen sijaan se tuottaa instituution, jossa on alakategorioita, jotka eivät ole avoimia kaikille ihmisille (miesten välinen liitto, naisten välinen liitto). (Emt. 99.)

Lasten asian pettäminen

Sen lisäksi että tasa-arvo-oikeuksiin perustuva argumentti on pahanlaatuista kehäpäättelyä, se merkitsee lasten asian pettämistä. Australialainen lastenlääkäri David van Gend jopa sanoo uudessa kirjassaan *Stealing from the Child* (2016), että kyseessä on lapsiin kohdistuva varkaus: lapsilta riistetään jotakin sellaista, mikä on olennaista heidän identiteetilleen.

Kun avioliitto määritellään sukupuolineutraalisti, avioliitto erotetaan lasten saamisesta. Ja kun avioliitto erotetaan lasten saamisesta, puretaan samalla se ainoa instituutio, jonka tehtävänä on turvata lapsen luontainen oikeus “tuntea vanhempansa ja kasvaa heidän hoidossaan”, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimus asian ilmaisee.

Lasten oikeus isään ja äitiin ilmaisee sellaista ihannetta, jota emme aina onnistu toteuttamaan käytännössä. Mutta kun sukupuolineutraalin avioliittolain myötä puramme yhdyssiteen avioliiton ja lasten saamisen väliltä, hylkäämme tämän lapsen perusoikeuden perustana olevan ihanteen. Tällöin yhteiskunta vie lapselta perinteisen avioliittoinstituution sisältämän juridisen sitoumuksen, jonka mukaan yhteiskunta pyrkii takaamaan lapselle oikeuden syntyä ja kasvaa biologisen äitinsä ja isänsä kodissa.

Sukupuolineutraali avioliittolaki vahingoittaa äiti-lapsi ja isä-lapsi -suhteen erottamattomuutta ja näin heikentää lasten kasvuolosuhteiden vakautta. Onko meillä oikeutta viedä lapselta tätä perusturvaa pahanlaatuisen kehäpäättelyn pohjalta? Lapsen

perusoikeuksien juridisen turvan poistaminen heikentää ratkaisevasti koko yhteiskunnan hyvinvointia. (Farrow 2005: 111−112.)

Äitinsä ja tämän naispuolisen kumppanin kodissa kasvanut Millie Fontana kiinnittää huomiota siihen, että sukupuolineutraali tasa-arvopuhe on harhaanjohtavaa sikäli, että aikuisten tasa-arvon nimissä lapsilta riistetään heidän perusoikeutensa. ”LHBT [lesbo, homo, biseksuaali, transihmiset] -liike puhuu paljon tasa-arvosta, mutta olen alkanut ihmetellä heidän määritelmäänsä tasa-arvosta, sillä minulle tasa-arvo merkitsee totuuden kertomista, sen kunnioittamista, kuka minä olen ehyenä, kokonaisena ihmisenä. En halua rajoittua vain siihen, minkä vanhempani päättivät antaa minun tietää. Tasa-arvo merkitsee mahdollisuutta katsoa molempia puolia geneettistä perhettäni ja ymmärtää kuka minä olen.”

Avioliittokeskustelun yhteydessä käytetty tasa-arvoargumentti ei siis perustu pelkästään loogisesti pahanlaatuiseen kehäpäättelyyn vaan se on myös käytännöllisesti pahanlaatuinen: se erottaa avioliiton lasten saamisesta ja jättää näin lapsen vaille sellaisen instituution turvaa, joka on suunniteltu turvaamaan hänen paikkansa biologisen äitinsä ja isänsä kodissa. Yhteiskunnallisena instituutiona avioliitto ei sukupuolineutraalissa muodossaan anna tukea lapsen suhteelle biologiseen isään ja äitiin: sen tarjoama tuki on satunnaista, koska se ei nouse tämän uuden avioliittoinstituution rakenteesta. (Farrow 2005: 112−113.)

Mutta eikö avioliiton sukupuolineutraalia uudelleen määrittelyä tarvita, jotta sen avulla turvattaisiin niiden lasten asema, jotka jo asuvat samaa sukupuolta olevien parien perheissä? Farrow’n (2005: 112) mielestä tällainen ehdotus on ilmausta “määrätietoisesta kyynisyydestä”. Miksi näin? Farrow kiinnittää huomiota siihen, että samaa sukupuolta olevien parien kodeissa kasvavat lapset on jo erotettu joko biologisesta isästään tai äidistään: samaa sukupuolta olevien parien liiton rakenne erottaa lapset välttämättä biologisesta isästään tai äidistään. Sateenkaariperheiden lapset ovat usein peräisin aikaisemmista heteroseksuaalisista avioliitoista tai monet heistä on tuotettu ulkopuolisen luovuttajan apuun turvautuvan lisääntymisteknologian avulla. Näissä tapauksissa lapsen perustavaa ihmisoikeutta isään ja äitiin on jo syystä tai toisesta rikottu. Jos tätä lapsen ihmisoikeuksien kannalta epänormaalia tilannetta käytetään avioliiton uudelleen määrittelyn perustana, kaikilta yhteiskunnan lapsilta poistetaan lain takaama turva isään ja äitiin.

Riittääkö rakkaus?

Sukupuolineutraalia avioliittolakia perustellaan vetoamalla rakkauteen. Rakkauden käsite jätetään kuitenkin usein määrittelemättä. Vaatimus antaa yhtäläinen tunnustus kahden miehen väliselle rakkaudelle sukupuolineutraalin avioliittolain muodossa murentaa perustavampaa äidin ja lapsen välistä rakkautta, koska oikeus avioliiton solmimiseen sisältää oikeuden perheen perustamiseen ja kaksi miestä voi perustaa perheen vain saamalla lapsia, jotka ovat syntyneet jollekin äidille. Tuntuu ontolta pyhittää sijaisäitien käyttö rakkauteen vedoten, kun otetaan huomioon se tosiasia, että tällä tavalla tuotetuilta lapsilta riistetään oman äidin rakkaus.

Robert Oscar Lopez suhtautuu kriittisesti rakkauden retoriikkaan, jonka avulla näitä järjestelyjä oikeutetaan: ”Saamme usein kuulla, että samaa sukupuolta olevilla pareilla on

rakastavat kodit ja että he rakastavat lapsia. Minua tämä ei vakuuta, koska rakkaus merkitsee valmiutta tehdä uhrauksia toisen ihmisen puolesta sen sijaan, että odotat toisten uhrautuvan sinun puolestasi. Jos olet homoseksuaali ja rakastat lasta, sinä joko uhraat homoutesi ja kasvatat lapsen kodissa, jossa hänellä on äiti ja isä, tai sinä luovut vanhemmuuden unelmasta ja hyväksyt sen, että adoptiolapsille annetaan koti, jossa heillä on sekä äiti että isä. Jos lapsi on orpo, erityislapsi tai valtion hylätty asukki, tällainen lapsi tarvitsee äidin ja isän enemmän kuin kukaan muu, sillä hän tarvitsee vakautta ja normaaliutta oman traumansa takia. Et voi pyytää lasta sinun takiasi uhraamaan jotakin niin tärkeää ja yleismaailmallista kuin äidin ja isän." (Lopez 2015: 114.)

Sukupuolineutraalin avioliittolain yhteiskunnallisia vaikutuksia

Edellä todettiin, että sukupuolineutraali avioliittolaki vaikuttaa lasten asemaan erityisesti muuttamalla avioliiton merkitystä ja sen yhteiskunnallista viestiä. Kukaan ei ajattele ja toimi tyhjiössä. Käsityksiimme vaikuttavat yhteiskunnan perustavat käyttäytymissäännöt, joille lainsäädäntö asettaa reunaehtoja. Pohtiessaan omaa tulevaa avioliittoaan nuoren asennoitumiseen ja sitoumuksiin vaikuttaa se, miten yhteiskunnassa avioliitto ymmärretään. Sukupuolineutraali avioliiton määritelmä murtaa isän, äidin ja lapsen kolmoissidoksen ja määrittelee avioliiton aikuisten vaihtelevien romanttisten tunteiden ja seksuaalisten suuntautumisten ehdoilla.

Sukupuolineutraali avioliittolaki tulee todennäköisesti vaikuttamaan ihmisten avioliittokäyttäytymiseen useilla eri tavoilla. Näitä vaikutuksia voidaan ryhmitellä seuraavasti:

I Sukupuolineutraali avioliittolaki vaikuttaa kielteisesti perhe-elämän pysyvyyteen ja sitä kautta lasten hyvinvointiin.

(1)Yhtenä sukupuolineutraalin avioliittolain todennäköisenä vaikutuksena on avioliiton arvostuksen lasku ja avioliittojen määrän väheneminen. Useat parit solmivat avioliiton viimeistään siinä vaiheessa, kun perheeseen aletaan odottaa lasta. Mutta kun uuden avioliittolain sisältämän viestin mukaan lapsi ei välttämättä tarvitse isää ja äitiä, vähenee myös motivaatio sitoutua pysyvään parisuhteeseen lasten syntymän myötä eli yleensä solmia avioliitto. Tämän seurauksena useammat lapset tulevat kasvamaan avioliiton perhe-elämää vakauttavan vaikutuksen ulkopuolella. Tutkimusten mukaan avoperheet hajoavat useammin kuin avioperheet ja erot ovat lapselle usein traumaattisia kokemuksia.

(2) Toiseksi uuden avioliittolain yhteiskunnallinen viesti todennäköisesti lisää avioeroja ja heikentää yleensä vanhempien sitoutumista lapsiinsa. Koska laki viestii, ettei lapsi välttämättä tarvitse isää tai äitiä, vanhempien on helpompi perhe-elämän paineissa erota parisuhteestaan, minkä seurauksena lapset menettävät päivittäisen yhteyden jompaankumpaan biologiseen vanhempaansa.

(3) Sukupuolineutraalin avioliiton hyväksyminen merkitsee todennäköisesti sitä, että muut vaihtoehtoiset avioliittomuodot, kuten esimerkiksi moniavioisuus tai ryhmäavioliitto, saavat

lisää sosiaalista hyväksyntää. Tämä heikentää entisestään avioliiton yhtenäisyyttä ja lapsen mahdollisuuksia kasvaa alhaisen konfliktitason perheessä.

(4) Sukupuolineutraali avioliittolaki voi johtaa avioliiton trivialisoitumiseen. Uuden lain pohjalta kaksi heteromiestä tai naista voi solmia avioliiton, jonka he ovat keskenään sopineet väliaikaiseksi esimerkiksi asuessaan yhteisessä opiskelija-asunnossa, jos he katsovat sen tuovat itselleen esimerkiksi taloudellista tai muuta etua, jonka he voivat saada vain aviopareina.

(5) Viesti, jonka mukaan lapsi ei välttämättä tarvitse isää tai äitiä lisää myös todennäköisesti geneettisten orpojen tuottamista lisääntymisteknologian avulla. Yhä useammat yksinäiset naiset, hedelmättömät parit ja samaa sukupuolta olevat parit tulevat turvautumaan lisääntymisteknologian käyttöön. Geneettiset orvot joutuvat kamppailemaan identiteettiongelmien kanssa läpi koko elämänsä, kuten moni aikuiseksi kasvanut geneettinen orpo meille kertoo.

II Uusi avioliittolaki tulee myös vaikuttamaan yleiseen käsitykseen sukupuolien välisestä suhteesta. Se muokkaa kouluissa ja muilla julkisilla foorumeilla annettavaa seksuaali- ja perhekasvatusta.

(1)Uusi seksuaaliajattelu korostaa seksuaalisen identiteetin liukuvuutta ja rohkaisee nuoria seksuaalisiin kokeiluihin, joiden kautta he oletetusti voisivat päästä selville seksuaalisesta suuntautumisestaan. Kaikkea tätä markkinoidaan lapsen oikeudella löytää seksuaalinen identiteettinsä. Sen kielteisenä vaikutuksena tulee kuitenkin olemaan seksuaalisten kokeilujen haavoittamien nuorten seksuaalisen identiteetin hämmentyminen ja heikentynyt kyky sitoutua pysyviin parisuhteisiin. Tämä puolestaan tulee entisestään heikentämään perhe-elämän vakautta ja lisäämään lasten stressiä.

Uuden avioliittolain keskeinen tavoite on muuttaa koko yhteiskunnan ajattelua perheestä ja avioliitosta. Tämän toteuttamiseksi pyritään muuttamaan kouluissa ja päiväkodeissa annettavaa perhe- ja seksuaaliopetusta. Tällä tavalla lakiin sisältyvä käsitys avioliitosta, perheestä ja seksuaalisuudesta siirtyy uuden sukupolven sisäistyneiksi asenteiksi.

Anthony Esolen (2014: 146−147) kritisoi sukupuolineutraalia seksuaaliopetusta, koska se helposti johtaa lapsia sekaannukseen. Kun sukupuolineutraali avioliittolaki on hyväksytty, “siirrämme identiteettikriisin jokaiselle yhteiskuntamme lapselle”. Seksuaaliopetuksen välityksellä ahdistamme lapsia epäilyksillä seksuaalisesta identiteetistään. ”Kaikki tämä tehdään sillä varjolla, että näin osoitamme rakkautta homoseksuaalista teiniä kohtaan. Todellinen rakkaus kuitenkin pidättyisi saattamasta lapsia ongelmiin ensi kädessä ja ottaisi heteroseksuaalisuuden selkeäksi lähtökohdaksi. Näin monet murrosikäiset teinit voisivat karistaa mielestään satunnaisen epäilyksen, sen sijaan että tämä epäilys kasvaisi ennusteeksi. Koska seksuaaliset tunteet ovat lapsuudessa latentteja, lapsi ei pysty varmasti sanomaan, ‘Olen heteroseksuaali’ − miten lapsi voi edes tietää, mitä se tarkoittaa. Hänellä ei ole mitään selviä tunteita, joita tuo lause vastaisi.”

(2) Sukupuolineutraali avioliittolaki muuttaa ihmissuhteita hallitsevan merkitysjärjestelmän. Samaa sukupuolta olevien parien avioliittoinstituutio seksualisoi samaa sukupuolta olevat suhteet. Näin se vaikeuttaa läheisyyden ja vapauden saavuttamista samaa sukupuolta olevissa ystävyyssuhteissa, koska ihmiset tässä uudessa kulttuurisessa ilmapiirissä joutuvat varomaan läheisyyttä, joka voitaisiin tulkita seksuaaliseksi. Se monimutkaistaa samaa sukupuolta olevien ystävien välisiä läheisiä ei-seksuaalisia suhteita, joille naisen ja miehen välinen avioliittoinstituutio loi edellytykset määritellessään seksuaalisuuden kuuluvan pelkästään sukupuolten väliseen liittoon. Erityisesti teini-ikäisten nuorten ystävyyssuhteiden välittömyys ja läheisyys vaikeutuvat, mikä on suuri menetys nuorten älyllisen ja emotionaalisen kehityksen kannalta. Sen sijaan perinteisen avioliittokäsityksen määrittämässä yhteiskunnallisessa todellisuudessa samaa sukupuolta olevat suhteet määrittyivät luonnostaan ei-seksuaalisiksi, mikä mahdollisti niissä suuren välittömyyden, vapauden ja läheisyyden.

(3) Perinteinen naisen ja miehen välinen avioliitto luo yhteiskunnan perustaksi yhteisön, jossa eri sukupuolet toimivat läheisessä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä toistensa kanssa. Näin se estää naisten ja miesten maailmoja erkaantumasta toisistaan erillisiksi ja toisilleen jopa vastakkaisiksi yhteisöiksi. Tällä tavalla perinteinen avioliitto luo pohjaa yhteiskunnan ”heteroseksuaaliselle kieliopille”, jossa olennaista on erilaisuuden kunnioittaminen ja erilaisten osapuolten yhdistyminen.

Sukupuolineutraali avioliittolaki murentaa yhteiskunnan ”heteroseksuaalista kielioppia” luomalla avioliittokategorioita − naisparien liittoja ja miesparien liittoja − jotka eivät ole avoimia molemmille sukupuolille. Tällainen parinmuodostus on omiaan jakamaan sukupuolia toisistaan erillisiksi yhteisöiksi, joissa niiden toisiaan rikastuttava ja täydentävä vaikutus ei optimaalisesti toteudu.

Minkälaisia pitkän tähtäimen seurauksia tällä voi olla? Kelly Bartlett (2014) tekee seuraavanlaisen ajatuskokeen: Oletetaan, että miespari adoptoi pojan ja tämä poika aikuisena tapaa samalla tavalla suuntautuneen nuoren miehen, jonka kaksi isää on tuottanut hänet sijaiskohdun avulla. Oletetaan, että nämä kaksi nuorta miestä menevät naimisiin. Näin syntyisi perhe, josta ei puutu ainoastaan äiti vaan myös isoäiti molemmilta puolilta. Jos näin jatkuu sukupolvien ajan, syntyy perhe- ja sukuyhteyksiä, joista äidit ja isoäidit puuttuvat kokonaan. Vuosikymmenien kuluttua tällaisessa sukuyhteydessä kasvanut Pekka voi verrata sukuaan ystävänsä Villen sukuun. Villellä on isä ja äiti, kaksi isoäitiä ja kaksi isoisää, neljä isoäidin äitiä ja neljä isoisän isää. Pekalla sen sijaan on kaksi isää, neljä isoisää ja kahdeksan isoisän isää. Hänen perheeseensä kuuluu 14 miestä eikä yhtään naista. Koko suvun perustana on sukupuolen perusteella toteutettu erottelu ja suvusta puuttuvat kokonaan vaimot, äidit, isoäidit ja heidän feminiininen rakkautensa.

Tietenkin Pekalla on todellisuudessa biologinen äiti ja hänen isällään oli myös äiti. Nämä äidit ovat todellisia, mutta Pekan suvun rakenne tekee nämä äidit näkymättömiksi. Heidät on erotettu suvusta sukupuolensa takia. Tällainen suvun rakenne estää lapsia tuntemasta äitejään. Naiset suljetaan suunnitelmallisesti suvun ulkopuolelle heidän sukupuolensa perusteella. Näin sukupuolineutraali avioliittolaki merkitsee sukupuolista syrjintää ja erottelua. On ironista kutsua tasa-arvoksi sitä, että äiti erotetaan perheestään sukupuolensa takia.

Tietenkin sukupuolineutraali avioliittolaki sallii naispareille vastaavan oikeuden sulkea miehet perheen ulkopuolelle ja vastaavan oikeuden riistää lapsilta isän. Naisparien liitoissa elävät lapset eivät kuitenkaan ole tasa-arvoisia niiden lasten kanssa, jotka saavat kasvaa biologisen isänsä kanssa. Lapsen kannalta on tuskin tasa-arvoista, että häneltä suunnitelmallisesti riistetään joko isä tai äiti.

III Uusi avioliittolaki tulee aiheuttamaan moraalista hämmennystä niissä lapsissa, jotka joutuvat kärsimään sen kielteisistä seurauksista. Uuden avioliittolain myötä yhteiskunnallisesta laista poistetaan juridinen suoja lapsen oikeudelta tuntea biologiset vanhempansa ja kasvaa heidän hoidossaan. Isän- ja äidinkaipuu on kuitenkin luontaista lapselle ja hänen oikeustajuaan loukkaa, että aikuisten seksuaaliset mieltymykset on lainsäädännössä arvotettu tärkeämmiksi kuin hänen isä- ja äitisuhteensa. Tämä moraalinen loukkaus tulee heikentämään hänen kokonaisvaltaista moraalista sitoutumistaan yhteiskunnan rakentamiseen, koska hän kokee yhteiskunnan loukanneen hänen perusoikeuksiaan.

Lasten oikeuksien loukkaamisesta tulee erityisen ongelmallista, jos tällainen oikeuksien loukkaus oikeutetaan avioliittolain välityksellä, koska avioliitto on tähän asti kaikissa yhteiskunnissa ymmärretty lasta suojaavaksi instituutioksi. Robert Oscar Lopezin mukaan tämä merkitsee juridisen oikeutuksen antamista yhteiskunnan kaikkein haavoittuvimpien ja puolustuskyvyttömimpien jäsenten oikeuksien loukkaukselle. Lapset tulevat hämmentymään moraalisesti ymmärtäessään, että heidän biologinen juurettomuutensa on lainsäädännössä määritelty normaalitilaksi, jotta aikuiset saisivat omalle elämäntavalleen yhteiskunnallisesti kunnioitetun aseman. Heidän syviä moraalisia haavojaan pahentaa se tosiasia, että valtio on kirjannut lakiin käsityksen, että heidän menetyksensä ovat merkityksettömiä, heidän kipunsa olemattomia, ja että heidän puuttuvaa isäänsä ja äitiänsä ei kannata itkeä. Lasten ei ainoastaan odoteta sopeutuvan omien perusoikeuksiensa loukkaukseen, vaan heidän oletetaan olevan siitä kiitollisia. Tällainen kulttuurinen tila on moraalisesti ongelmallinen, koska mahdollisuus kasvaa isänsä ja äitinsä kodissa on vahva, kulttuurisesti merkityksellinen inhimillisen elämän perusta, jonka arvoa on mahdotonta mitata ja jolle ei voida laittaa hintalappua. Jos aikuisten annetaan riistää lapsilta tämä yleismaailmallinen oikeus voidakseen tavoitella omia unelmiaan ja saada yhteiskunnan hyväksyntä elämäntavalleen, yhteiskunta murentaa omaa moraalista perustaansa. (Lopez 2015: 114−115.)

Avioliiton arvostuksen lasku

Perinteisten avioliittonormien murentaminen muuttamalla avioliitto sukupuoliperusteisesta sukupuolineutraaliksi instituutioksi lisää merkittävästi riskiä, että avioliitosta jo muutenkin vieraantumassa olevat ihmiset − jotka tarvitsevat eniten näiden normien tuomaa vahvistusta − tulevat yhä enemmän luopumaan avioliitosta kokonaan.

Jos näin tapahtuu − ja monet kokeneet perhetutkijat pitävät tätä mahdollisuutta hyvin todennäköisenä − sillä on tiettyjä seurauksia. Kun yhä harvemmat naiset menevät naimisiin, monet elävät avoliitossa tai yksin, mutta heillä on silti seksuaalisuhteita. Tilastot osoittavat, että naimattomat naiset tekevät abortteja paljon useammin kuin avioliitossa elävät naiset. Kun otetaan huomioon avioliitossa ja sen ulkopuolella elävien naisten eroavaisuudet suhteessa

aborttien ja syntyneiden lasten suhteelliseen määrään, sukupuolineutraalilla avioliittolailla on kolme todennäköistä seurausta:

- Vähemmän lapsia syntyy
- Useammat lapset syntyvät avioliiton ulkopuolella ja useammat elävät ilman toimivaa suhdetta isäänsä.
- Useampia lapsia abortoidaan.

Mircea Trandafir (2014) on Hollannissa tutkinut sukupuolineutraalin avioliittolain vaikutusta avioliittoihin. Trandafirin tutkimuksen mukaan sukupuolineutraali avioliittolaki on heikentänyt avioliiton arvostusta ja vähentänyt avioliittojen määrää nuorten naisten, suurten kaupunkien asukkaiden ja yleensä maallistuneiden, syntyperäisten hollantilaisten väestöryhmien parissa, joissa sukupuolineutraalia avioliittolakia on kannatettu tai joissa siihen on ainakin suhtauduttu välinpitämättömästi. Sen sijaan ei-länsimaisten maahanmuuttajien (turkkilaisten, marokkolaisten jne.) parissa ja Hollannin niin sanotulla ”raamattuvyöhykkeellä”, jossa sukupuolineutraalia avioliittolakia on aktiivisesti vastustettu, avioliiton arvostus lisääntyy lain säätämisen jälkeisessä siirtymävaiheessa ja avioliittojen määrä väliaikaisesti kasvaa. (Emt. 334−336.) Siirtymävaiheessa uskonnollisten ja yleensä konservatiivisten ryhmien vahvempi sitoutuminen naisen ja miehen väliseen avioliittoon peittää väliaikaisesti näkyvistä sen kielteisen vaikutuksen, joka sillä on yhteiskunnan maallistuneisiin ryhmiin, joilla ei useinkaan ole muuta lähdettä avioliittoa koskevien normien osalta kuin yhteiskunnallinen laki.

Tällainen kahtalainen kehityskulku on ymmärrettävää. Ne ihmisryhmät, jotka puolustavat avioliittoa äitien ja lasten suojaksi tarkoitettuna instituutiona, tulevat tässä ristiriitatilanteessa selvemmin ja vahvemmin tietoisiksi sen perusteluista ja mielekkyydestä. Näin sukupuoliperusteisen (naisen ja miehen välisen) avioliiton asema väliaikaisesti vahvistuu näiden ihmisryhmien keskuudessa, vaikka yhteiskunta maallistuneiden väestönosien osalta kehittyy vastakkaiseen suuntaan, avioliiton arvostus vähenee ja heteroseksuaalisten avioliittojen määrä laskee. Ajan myötä on luultavaa, että sukupuolineutraalin avioliittolain kielteinen vaikutus lisääntyy myös konservatiivisten ihmisryhmien parissa, koska heidän on vaikea estää sitä, että heidän lapsensa saavat kouluissa sukupuolineutraalin ajattelun mukaista seksuaaliopetusta − heidän on vaikea edes tarjota tälle opetukselle riittävää vastapainoa.

Trandafirin tutkimus antaa aihetta olettaa, että sukupuolineutraalin avioliittolain heikentävä vaikutus heteroseksuaalisiin avioliittoihin voimistuu ajan kuluessa. Avioliiton kaltainen vuosituhantinen instituutio säilyy muistona ihmisten mielissä, vaikka sen perusteet uudella avioliittolailla vesitettäisiinkin. Ajan kuluessa ja nuorten saadessa uuden avioliittokäsityksen mukaista seksuaaliopetusta sen kielteinen vaikutus vahvistuu. Niinpä naisen ja miehen välisen avioliiton puolustuksen tarve tulee sitä suuremmaksi, mitä pidemmälle etenemme kulttuurisessa tilanteessa, jossa sukupuolineutraalia avioliittoajattelua pidetään moraalisesti oikeutettuna. Ilman vastustusta sen heteroseksuaalisia avioliittoja hajottava vaikutus etenee nopeammin ja saa laajemmat mittasuhteet. Lasten pahoinvointi kasvaa samassa suhteessa.

Lisääntyvä avioerotaipumus

Sukupuolineutraali avioliittolaki heikentää isän ja äidin sitoutumista lapseen, koska sen perusidea on vanhemmuuden sukupuolineutraalius: isää tai äitiä ei välttämättä tarvita, sukupuolten toisiaan täydentävyydellä ei ole merkitystä, nainen ja mies, äiti ja isä, eivät tarvitse toistensa tasapainottavaa vaikutusta lapsia kasvattaessaan, biologinen isä tai äiti voidaan suunnitelmallisesti ja lähtökohtaisesti korvata sosiaalisella vanhemmalla ilman, että lapsi kärsii vahinkoa. (Lee & George 2014: 108−109.)

Koska samaa sukupuolta olevien parien suhteen rakenne erottaa lapsen aina joko biologisesta isästään tai äidistään, sukupuolineutraalin avioliittolain viestinä on, että yhteiskunnan tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus lisääntyy, kun lapsilta riistetään heidän oikeutensa isään ja äitiin. Kasvatuksen välityksellä uuden sukupolven uskomukseksi siirrettynä tämä viesti heikentää perhe-elämän perustaa, koska se irrottaa toisistaan seksuaalielämän ja vastuun lapsista. Näin se tekee isälle tai äidille helpommaksi hylätä biologisen lapsensa. Kun avioliittolaki viestii miehelle, että hänen panoksensa lapsen kasvattamiseen ei ole välttämätön, hänellä on vähemmän motiivia kantaa vastuuta perheestään vastoinkäymisten ja perhe-elämän paineiden kasvaessa. Lain opetusvaikutuksen seurauksena voimme odottaa useampien lasten jäävän vaille vakaan perhe-elämän suojaa. (Emt.)

Sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksyminen määrittelee avioliiton uudelleen niin, ettei se enää luo perustaa äidin, isän ja lapsen kolmoissidokselle sitomalla puolisot elinikäiseen liittoon, vaan että olennaista avioliitossa on tietynlainen tunteenomainen suhde aikuisten välillä. Tämä viestii kasvavalle sukupolvelle, että tunteen kadotessa myös avioliiton perusta katoaa. Tämä on omiaan viemään pohjaa avioliiton pysyvyyden ja seksuaalisen uskollisuuden normeilta, mikä heikentää nuorten tietoisuutta moraalisen eheyden perusedellytyksistä ja heikentää lasten mahdollisuuksia kasvaa vakaassa ja pysyvässä perheyhteisössä yhdessä biologisten vanhempiensa kanssa. (Lee & George 2014: 109)

Avioliiton pysyvyyden, puolisouskollisuuden ja perhekeskeisyyden heikentyessä myös puolisoiden psykologinen, sosiaalinen ja aineellinen hyvinvointi heikkenee, koska pysyvän avioliiton on osoitettu edistävän puolisoiden hyvinvointia. Vanhempien hyvinvoinnin heikentyessä heidän kykynsä kasvattaa lapsia heikkenee.

Sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksyminen vaikuttaa seksuaaliopetukseen koulussa ja asian viestimiseen joukkotiedotusvälineissä. Kun lapselle päiväkodista asti opetetaan, että kahden äidin tai kahden isän muodostama perhe on yhtä hyvä kuin isän ja äidin muodostama perhe, niin vartuttuaan aikuiseksi ja solmittuaan avioliiton tämän nuoren aikuisen käsitys isän tai äidin merkityksestä lapselleen on heikentynyt. Aviollisten vaikeuksien ja paineiden kasaantuessa tällainen isä tai äiti voi perustella itselleen avioeroa sillä, että hän on korvattavissa: joku toinen voi ottaa hänen paikkansa eikä hänen merkityksensä lapselle ole elintärkeä.

Miten perheen hajoaminen vaikuttaa lapseen?

Avioeron kielteiset lapsivaikutukset on todistettu useissa pitkäaikaisissa tutkimuksissa. Tosin nämä kielteiset vaikutukset eivät ole helposti havaittavissa sellaisissa tutkimuksissa, jotka kohdistuvat alle 12-vuotiaisiin lapsiin. Vaikutukset tulevat selvemmiksi, kun tutkimus

kohdistetaan 12−17 -vuotiaisiin lapsiin. Mutta kaikkein selvimpänä erot näyttäytyvät nuorissa aikuisissa, jotka alkavat muodostaa parisuhteita ja perustaa perheitä. (Marks 2012)

Kotitaustan vaikutukset tulevat kaikkein dramaattisimmin näkyviin vasta sitten, kun nuoret aikuiset alkavat muodostaa romanttisia suhteita ja perustaa perheitä, koska tässä vaiheessa testataan, pystyykö yksilö luottamaan toiseen ihmiseen riittävästi sitoutuakseen pysyvään parisuhteeseen ja pystyäkseen suhtautumaan puolisoonsa ja mahdollisesti syntyviin lapsiin läheisesti, vastuullisesti ja tasapainoisesti.

Voidaksemme arvioida perhemuotojen kokonaisvaikutusta tarvitsemme siksi parin vuosikymmenen yli ulottuvaa pitkittäistutkimusta, joka kattaa nämä lapsuuden ja nuoruuden kehitysvaiheet ja siirtymät ja paljastaa niissä ilmenevät ongelmat.

Judith Wallersteinin tutkimusryhmä alkoi tutkia avioeron lapsivaikutuksia optimistisen asenteen pohjalta olettaen lasten helposti mukautuvan uusiin perhemuotoihin ja toipuvan nopeasti avioerosta. Tehtyään 25 vuoden pitkittäistutkimuksen avioerolapsista Wallerstein päätyi tutkimustensa tuloksena kuitenkin muuttamaan mielensä: tutkimus paljasti avioerojen kielteisen vaikutuksen, joka ei rajoittunut lapsuuteen ja nuoruuteen, vaan tuli kaikkein selvimmin ilmi vasta aikuisuudessa. ”Toisin kuin olemme pitkään saaneet kuulla, eron pääasiallinen vaikutus ei ajoitu varhaislapsuuteen tai teini-ikään. Sen sijaan se nousee esiin aikuisuudessa vakavien romanttisten ihmissuhteiden siirtyessä keskeiseen rooliin. Kun tulee aika valita elämänkumppani ja perustaa uusi perhe, eron vaikutukset kasvavat.” (Wallerstein ym 2007: xxxi.)

Joidenkin tutkimusten mukaan avioliiton hajoamisen vaikutukset poikiin ovat voimakkaammat kuin tyttöihin. Eheän avioperheen ulkopuolella kasvatetut pojat ajautuvat useammin aggressiiviseen käyttäytymiseen, tarkkaavaisuushäiriöihin, rikollisuuteen ja koulusta erottamiseen kuin eheissä avioperheissä kasvatetut pojat (Marquardt 2005; Amato 2005). Yhden tutkimuksen mukaan yksinhuoltajakodeissa tai uusperheissä kasvaneet pojat joutuvat kaksi kertaa todennäköisemmin vankilaan kuin eheissä avioperheissä kasvaneet pojat (Harper & McLanahan 2004).

Ruotsalaisten tilastojen mukaan isä- ja äitipuolet tekivät 15 % lasten pahoinpitelyistä vuonna 1999, vaikka ainoastaan 4 % lapsista eli isäpuolen ja 1 % lapsista äitipuolen kanssa. Kolmella neljäsosalla pahoinpidellyistä lapsista on eronneet vanhemmat. Lapsella, joka kasvaa ilman biologista isää tai äitiä, on suurempi vaara joutua seksuaalisesti hyväksikäytetyksi ja pahoinpidellyksi kuin lapsella, joka elää molempien biologisten vanhempiensa kanssa. Tutkimusten mukaan yksinhuoltajaperheet ovat lasten kannalta jopa parempia kuin uusperheet sikäli kuin yksinhuoltaja on lapsen biologinen äiti tai isä. (Nilsson 2007: 73.)

Yhden tutkimuksen mukaan vain 5 % eheissä avioperheissä kasvaneista tytöistä tuli raskaaksi teini-ikäisinä, kun vastaava luku oli 10 % sellaisten tyttöjen kohdalla, joiden isä hylkäsi perheen tytön ollessa yli kuusivuotias, ja 35 % sellaisista tytöistä, joiden isä hylkäsi perheen tytön ollessa alle kuusivuotias. (Ellis ym. 2003.) Tutkimuksen mukaan tytöt joutuvat myös huomattavasti useammin seksuaalisesti hyväksikäytetyiksi eläessään eheän avioperheen

ulkopuolella − suureksi osaksi, koska tytöt ovat enemmän kosketuksissa vieraisiin miehiin, jos heidän äitinsä ovat yksinhuoltajia, avoliitossa tai uusperheessä. (Wilcox et al 2005.)

Ruotsalaisessa pitkittäistutkimuksessa verrattiin 65 000 yksinhuoltajaperheiden lasta 921 257 lapseen, jotka kasvoivat molempien biologisten vanhempiensa kanssa. Tutkimus on ainutlaatuinen, koska se kattaa lähes kaikki lapset, jotka syntyivät Ruotsissa vuosina 1973−1985. Tutkimuksen lopussa vanhimmat lapset olivat 26-vuotiaita ja nuorimmat 14-vuotiaita. (Ringbäck Weitoft et al 2003.)

Tutkimuksen mukaan vakava psyykkinen sairaus, itsemurhat, itsemurhayritykset ja alkoholin käyttöön liittyvät sairaudet ovat kaksi kertaa yleisempiä yksinhuoltajaperheiden lasten parissa verrattuna biologisen isän ja äidin kanssa kasvaneisiin lapsiin. Vakava huumeiden käyttö on kolme kertaa yleisempää yksinhuoltajaperheissä kasvaneiden tyttöjen ja neljä kertaa yleisempää poikien parissa. Jopa kuolema onnettomuuksien ja väkivallan seurauksena oli yleisempää yksinhuoltajaperheiden lasten parissa.

Kun tutkimus julkaistiin arvostetussa aikakausjulkaisussa, se herätti julkisuudessa paljon huomiota. Jotkut kritisoivat sitä, että yksinhuoltajia syyllistetään sanottaessa, että heidän lapsensa ovat erityisen alttiita kärsimään vakavista ongelmista. Tutkimuksen johtaja Gunilla Ringbäck Weitoft selitti kuitenkin tutkijoiden tarkoituksena olleen parantaa yksinhuoltajaperheiden lasten asemaa: ”Olimme hämmästyneitä, että yhteydet olivat niin yksiselitteisiä, vaikka otimme huomioon joukon taustatekijöitä. Mutta tutkimuksemme tarkoituksena oli yrittää parantaa yksinhuoltajien lasten olosuhteita, ei osoitella sormella yksinhuoltajia.”

Teksasin yliopiston sosiologit Ronald J. Angel ja Jacqueline L. Angel kiteyttävät laajan vanhemmuutta käsittelevän tutkimuskatsauksensa väitteeseen, että isän puuttuminen nostaa lapsella heikon sosiaalisen kehittymisen riskiä ja haittaa lasten koulumenestystä. Lisäksi se voi rajoittaa heidän mahdollisuuksiaan optimaaliseen sosiaaliseen liikkuvuuteen. ”Voimme sanoa suurella varmuudella, että isän puuttuminen lapselta on, ainakin Yhdysvalloissa, eräs mielenterveysriskitekijä.” (Angel & Angel 1993: 119.)

Eheissä biologisten vanhempiensa avioperheissä kasvavat lapset kärsivät todennäköisesti vähemmän masennuksesta, ahdistuksesta, alkoholin ja huumeiden väärinkäytöstä ja itsemurha-ajatuksista verrattuna eroperheiden lapsiin. (Wilcox ym. 2005.) Ilman isää kasvaneet pojat ovat aggressiivisempia, syyllistyvät todennäköisemmin rikoksiin ja joutuvat todennäköisemmin pidätetyiksi (Marquardt 2005, Amato 2005, Harper & McLanahan 2004).

Susan Brown teki laajamittaisen tutkimuksen eri perhemuotojen vanhemmuuden vaikutuksesta lapsiin. Hän painottaa, että tutkimuksen näkökulmasta on tärkeää erottaa toisistaan lapset (6−11 -vuotiaat) ja nuoret (12−17 -vuotiaat). Vaikka (6−11 -vuotiaiden) lasten tulokset olivat huonommat avoperheissä kuin kahden biologisen vanhemman avioperheessä, suuri osa tästä erosta johtuu eroista taloudellisissa voimavaroissa. Sen sijaan riippumatta taloudellisista ja vanhemmuuden resursseista (12−17 -vuotiaiden) nuorten tulokset avoperheissä ovat huonompia kuin kahden biologisen vanhemman avioperheissä. (Brown 2004: 364.)

Perheiden hajoamisen ja lasten syrjäytymisen taloudelliset kustannukset

Lasten hyvinvoinnin heikentäminen lainsäädännöllisillä toimilla on lapsen ihmisoikeuksien loukkaamista. Lisäksi se on vastuutonta talouspolitiikkaa, koska lasten ja perheiden pahoinvointi tulee yhteiskunnalle kalliiksi.

Brittiläisessä pitkittäistutkimuksessa (Scott & Krapp & Henderson & Maughan 2001) arvioitiin sosiaalisen kehityksen tuloksia rahallisesti. Lapset, joilla kouluiän alussa on vakavia käytöshäiriöitä, maksavat yhteiskunnalle ylimääräisinä kustannuksina 28 vuoden ikään mennessä kymmenen kertaa (109 000 euroa) enemmän kuin ne, joilla ei ole käytöshäiriöitä (10 000 euroa). Kustannuksia aiheuttavat huostaanotot, erityishoidot kuten huume- ja päihdevieroitus, terveydenhoitokustannukset, rikosten aiheuttamat vahingot ja erityisopetus.

Suomessa on arvioitu yhden syrjäytyneen lapsen ylimääräisten hoitokulujen nousevan 670 000−840 000 euroon riippuen hänen saamistaan hoidoista (esimerkiksi 10 vuotta psykiatrisia hoitoja tai 5 vuotta koulukodissa ja 10 vuotta vankilassa). Pelkästään syrjäytyminen työelämästä koko elämän ajaksi aiheuttaa noin 500 000 euron kansantulon menetyksen. (Pulkkinen 2002: 9.)

Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan 229 miljardia dollaria sosiaaliavustuksia vuosien 1970 ja 1996 välillä jouduttiin maksamaan avioliittokulttuurin murentumisesta ja siitä seuraavien sosiaalisten ongelmien pahentumisesta: teiniraskaudet, köyhyys, rikollisuus, huumeiden väärinkäyttö ja terveysongelmat.

Yhdysvalloissa vuonna 2008 tehty tutkimus osoitti, että avioerot ja avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset maksoivat veronmaksajille 112 miljardia dollaria vuosittain. (Girgis et al 2012: 46.)

Ryhmäavioliitot, moniavioisuus ja sisarusavioliitot

Vetoaminen “rakkauteen ilman rajoja” voi edistää sukupuolineutraalin avioliiton rappeutumista ryhmäavioliitoksi, kuten Anthony Esolen (2014: 75 ss.) toteaa: ”Jos yhteiskunnallisen lain kautta vahvistamme että avioliitto on avoin kenelle tahansa kahdelle ihmiselle, jotka pääsevät asiasta sopimukseen, niin millä perusteella voimme rajoittaa luvun kahteen?” (79) Mutta jos tältä pohjalta hyväksymme moniavioisuuden, muutamme jokaisen avioliiton merkityksen. Vaikka joku ei naimisiin mennessään aikoisikaan ottaa toista vaimoa tai miestä, hän ei voi olla varma, päätyykö hänen puolisonsa samaan ratkaisuun, koska itse avioliittoinstituutio ei sulje tätä mahdollisuutta pois. ”Laki on opettaja. Jos laki muuttuu niin, että se sanoo: ’Ei ole mitään todella väärää ottaa toista vaimoa’, silloin se on vähintäänkin poistanut vahvan esteen väärältä käyttäytymiseltä. ” (82)

Egyptiläissyntyinen Nonie Darwish (2009: 67–71) pohtii ongelmaa naisen kannalta elettyään suurimman osan elämästään moniavioisuuden sallivassa islamilaisessa yhteiskunnassa. Vaikka useimmat miehet eivät otakaan toista tai kolmatta vaimoa, moniavioisuuden salliminen jo sinänsä heikentää aviosuhdetta ja murentaa yhteiskuntaelämän perusteita. Aviovaimo ei voi olla varma asemastaan ainoana vaimona: mies voi milloin tahansa ottaa toisen vaimon. Turvaton asema heikentää vaimon luottamusta ja sitoutumista mieheensä, jolla on moniavioisuuden salliman lain antama oikeus olla uskoton vaimolleen.

Lisäksi moniavioisuus suosii rikkaita köyhien kustannuksella: koska rikkailla on varaa ottaa useita vaimoja, köyhien miesten on vaikea löytää itselleen ensimmäistäkään vaimoa. ”Yleensä lopputuloksena on seksistinen ja eriarvoinen yhteiskunta, jossa korkean statuksen omaavat miehet hankkivat useita vaimoja, kun taas matalan statuksen omaavien miesten on miltei mahdoton päästä naimisiin.” (Corvino 2014: 172.) Moni nainen menee mieluummin rikkaan miehen toiseksi vaimoksi kuin köyhän ensimmäiseksi, koska köyhäkin mies voi myöhemmin rikastuessaan ottaa itselleen toisen vaimon.

Lapsen kannalta moniavioisuuden perhe-elämään tuomia jännitteitä kuvaa Hadide Eide, joka oli tunnettu turkkilainen kansalaisoikeustaistelija 1900-luvun vaihteessa. Hän kuvaa, miten perhe-elämän harmonia hajosi hänen isänsä ottaessa kotiin toisen vaimon: ”Omassa lapsuudessani moniavioisuus ja sen seuraukset tuottivat hyvin ruman ja ahdistavan vaikutuksen. Kodissamme vallitseva jatkuva jännite sai jokaisen yksinkertaisen perhejuhlan tuntumaan fyysisen kivun kaltaiselta ja tietoisuus tästä kivusta tuskin koskaan jätti minua.” (Edib; sit. Ginsborg 2014: 70.)

Esolen argumentoi edelleen, että samaa sukupuolta olevien parien avioliiton salliminen sisältää loogisesti veljen ja sisaren avioliiton hyväksymisen, koska sukupuolineutraalin avioliiton taustalla olevan periaatteen mukaan meidän tulisi hyväksyä ja juhlia kaikenlaisia seksuaalisuhteita asiasta sopivien aikuisten välillä. (Esolen 2014: 86)

Mitä väärää sitten on siinä, että veljen ja sisaren annetaan mennä naimisiin keskenään? Kun sisaruksille annetaan oikeus mennä naimisiin keskenään, monimutkaistamme jokaisen veljen ja sisaren suhdetta tuomalla seksuaalisen hämmennyksen suhteeseen, josta se luonnostaan puuttuu. ”Yhteinen ymmärrys siitä, että veljet eivät mene naimisiin sisartensa kanssa tai vanhemmat lastensa kanssa, luo näille suhteille tilaa kehittyä normaalisti, ilman epäilystä, että suudelma voisi ’merkitä’ enemmän kuin sen pitäisi.” (87)

Esolenin perustelu ei ole esimerkki niin sanotusta kaltevan pinnan argumentaatiosta. Hän ei väitä, että sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksyminen välttämättä käytännössä johtaa moniavioisuuden ja sisarusten välisen avioliiton hyväksymiseen. Se ei välttämättä käytännössä johda näihin seuraamuksiin, koska ihmiset ovat epäjohdonmukaisia ja todellisuuden taju onneksi joskus estää heitä käytännössä viemästä typeriä lähtökohtaoletuksiaan loogisiin johtopäätöksiinsä. Hän kiinnittää vain huomiota siihen, millä tavalla avioliiton ja ihmissuhteiden merkitykset muuttuvat, kun hyväksymme sukupuolineutraalin avioliittolain (emt. 86).

Ystävyyssuhteet samaa sukupuolta olevien kumppanien kanssa

Laki muokkaa uskomuksia useilla eri tavoilla. Lainsäädännöllä on opetusvaikutusta, koska se määrittelee hyväksyttävän käyttäytymisen rajat ja luo viitekehyksen, jonka sisällä tekojen merkitykset tulkitaan. Lainsäädännön asettamat julkiset käyttäytymissäännöt määrittelevät käyttämämme ’kielen’ ja ihmissuhteiden perusrakenteen (Esolen 2014: 67). Kieli on yhteisöllistä ja tekojen merkitykset määräytyvät yleisesti hyväksytyn käyttäytymissäännön perusteella. Se, mitä teollamme tarkoitamme, ei määrää sitä, miten tekomme tulkitaan, koska ihmiset tulkitsevat tekojamme vallitsevien merkitysten pohjalta.

Kun samaa sukupuolta olevien parisuhteet sukupuolineutraalissa lainsäädännössä asetetaan moraalisesti samalle tasolle naisen ja miehen avioliiton kanssa, koko yhteiskunnan käyttämä kieli ja kulttuuriset merkitykset muuttuvat sen myötä. Sukupuolineutraalin avioliittolain myötä syntyvän uuden merkitysjärjestelmän viitekehyksessä ihmisille jää vähemmän tilaa luoda oman sukupuolensa edustajien kanssa ystävyyssuhteita, jotka ovat ei-seksuaalisia, läheisiä ja sellaisia, joihin liittyy ei-seksuaalista fyysisen läheisyyden ilmausta. Niin kauan kuin avioliitto ymmärrettiin naisen ja miehen väliseksi liitoksi, samaa sukupuolta olevien henkilöiden ei-seksuaaliselle ja emotionaalisesti syvälle ystävyydelle jäi tilaa. Kyseessä on aivan samanlainen ihmissuhteiden dynamiikkaan liittyvä ilmiö kuin se, että perheen sisäisten seksuaalisuhteiden torjuminen tekee mahdolliseksi suuren fyysisen ja emotionaalisen vapauden perheessä. (Esolen 2014: 64−70.)

Geneettiset orvot

Yksi esimerkki siitä, miten avioliittolain yhteiskunnallisella viestillä on konkreettista merkitystä, on lisääntymisteknologian käyttö. Lisääntymisteknologian kehitys on tehnyt monille lapsettomille pareille mahdolliseksi lapsen saamisen. Asialla on kuitenkin kääntöpuolensa. Jos lisääntymisteknologiassa käytetään ulkopuolisen luovuttajan sukusoluja, lapset erotetaan usein loppuelämäkseen joko biologisesta isästään tai äidistään.

Sukupuolineutraalin avioliittolain voidaan olettaa lisäävän ulkopuolisen luovuttajan avulla toteutetun lisääntymisteknologian käyttöä, koska se viestii, ettei lapsi välttämättä tarvitse biologista isää tai äitiä. Koska biologisella isällä tai äidillä ei oleteta olevan merkitystä lapsen kehityksen kannalta, ihmisten on psykologisesti helpompi käyttää ulkopuolisen luovuttajan sukusoluja hankkiessaan lapsia. Koska tällä tavalla tuotetut lapset jäävät usein vaille tietoa toisesta biologisesta vanhemmastaan tai joka tapauksessa elävät vailla läheistä kosketusta häneen, heitä on alettu kutsua geneettisiksi orvoiksi. Sukupuolineutraali ajattelu on omiaan lisäämään geneettisten orpojen tuottamista, koska se vapauttaa lisääntymisteknologian käyttöä suunnittelevan aikuisen lapsen oikeuksia koskevasta moraalisesta pohdinnasta: lapsen ei oleteta tarvitsevan yhteyttä biologiseen isäänsä tai äitiinsä.

Ulkopuolisen luovuttajan avulla keinohedelmöityksellä tuotetut lapset erotetaan tarkoituksellisesti biologisesta identiteetistään, historiastaan ja suvustaan. Tällaisten lasten omakohtaiset kertomukset ja heihin kohdistuneet tutkimukset antavat viitteitä siitä, että nämä lapset usein kokevat hämmennystä suhteessa alkuperäänsä. Myös monet vanhemmat katuvat sitä, että ovat käyttäneet ulkopuolisia luovuttajia lapsia tuottaessaan. (Somerville 2007.)

Ulkopuolisen luovuttajan avulla alkunsa saanut Narelle Grech argumentoi: ”Kiihkeästi vanhemmiksi haluavat heteroseksuaalit ja homoseksuaalit suunnittelevat parhaillaan perheitä, joissa he voivat suunnitelmallisesti ja harkitusti kieltää lapsiltaan oikeuden tuntea biologiset juurensa. He luovat perheitä keinohedelmöityksen avulla käyttäen ulkopuolisen luovuttajan spermaa, koska biologialla on heille merkitystä (muutenhan he adoptoisivat lapsen). Miten nämä aikuiset selviävät sen ajatuksen kanssa, että he ovat harkitusti riistämässä rakkaalta lapselta jotakin tärkeää, jotakin millä on merkitystä? Tähän asti he ovat pääasiassa selvinneet tästä ongelmasta ampumalla viestintuojaa.” (Grech 2012.)

Lapset teknologisina tuotteina

Kun tarkoituksella isättömäksi tai äidittömäksi tehtyä lasta juhlitaan inhimillisen kehityksen merkkinä hänen syntymäänsä liittyvän teknologisen kekseliäisyyden takia, unohdetaan jotakin olennaista lapsen kannalta. Lasta tarkastellaan aikuisten toiveiden näkökulmasta.

Hyväksyessämme sen, että aikuiset voivat kyhätä kokoon DNA:n "tehdäkseen" lapsen, joka täyttää heidän tunnetarpeensa, muutamme tapamme nähdä ihmiset. Vaatiessamme oikeutta tuottaa lapsia näemme lapsen esineenä, tuotteena, oman elämäntapamme lisätarvikkeena, samalla tavalla kuin näemme lomaosakkeen. Seuraavaksi alamme vaatia "parasta" laatua aivan kuin olisimme ostamassa autoa. Täysin mahdotonta on hyväksyä ajatusta, että lapsitehtaan tuottamalla lapsella voisi olla Downin oireyhtymä. Tällaiseen lapseen isketään sikiöseulontojen pohjalta virheellisen tuotteen leima ja hänet heitetään roskikseen. "'Se kuuluu kaatopaikalle', sanovat vanhemmat ja tuottajat − no, he eivät sano sitä, koska se on alaluokkien tyyliä, mutta se on todellisuus." (Esolen 2014: 161.)

Kun tällainen tapa muodostaa perheitä ja tuottaa lapsia on saanut lain siunauksen, mikään ei enää pidätä meitä monista rodunjalostusopin paheista, kuten kloonauksesta, "viallisten" poisseulomisesta, eri vanhempien geenien sekoittamisesta, jopa uudenlaisten ihmistyyppien suunnittelusta ja rakentamisesta.

Kun valtio ottaa itselleen oikeuden määritellä, mitä perhe on ja minkälaisia lapsia se voi tuottaa, se saa täyden hallinnan ja määräysvallan tulevasta sukupolvesta. Valtio valvoo ja ohjaa sitä, millä tavalla tuleva sukupolvi tuotetaan, ja se tekee sen omia tarkoitusperiään varten. "Ihmisen halu hallita luontoa nielee ensimmäiseksi hänet itsensä. Kun ihminen näyttää saavuttaneen suurimman voittonsa, hänestä tulee viheliäinen orja. Hän ei voi käyttää sikiötä tuotteena, myyntitavarana tai hyödykkeenä, joka saa arvonsa musikaalisten kykyjensä, fysiikan tietojensa tai urheilullisten taitojensa perusteella, ilman että hän näin tehdessään alentaa itsensä samaan asemaan." (Esolen 2014: 161−162.)

Kuuluvatko geneettiset orvot avioliittokeskusteluun?

Sukupuolineutraalia avioliittolakia puolustetaan joskus vetoamalla siihen, ettei kysymys lapsista ja geneettisistä orvoista tarkalleen ottaen kuulu avioliittokeskusteluun. Tämä väite on kuitenkin harhaanjohtava, koska oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe liittyvät läheisesti toisiinsa, kuten YK:n Ihmisoikeuksien julistuksen artikla 16 toteaa: "Täysi-ikäisillä miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe ilman minkäänlaisia rodusta, kansalaisuudesta tai uskonnosta johtuvia rajoituksia."

Ihmisoikeuksien julistuksen mukaan oikeus avioliiton solmimiseen on yhdistelmäoikeus: se sisältää myös oikeuden perheen perustamiseen, lasten synnyttämiseen ja kasvattamiseen. Avioliitto ei pelkästään tarjoa institutionaalista kehikkoa kahden aikuisen väliselle suhteelle, vaan se luo perustan myös vanhempien ja lasten suhteelle. Näin avioliittoinstituutio liittyy luontaisesti vanhemmuuteen ja niihin arvoihin ja normeihin, jotka liittyvät lasten synnyttämiseen ja kasvattamiseen. Oikeus avioliiton solmimiseen sisältää samalla vastuun huolehtia avioyhteydestä syntyvistä lapsista.

Ihmisoikeuksien julistuksen mukaan “Perhe on yhteiskunnan luonnollinen ja perustava ydinosa ja sillä on oikeus yhteiskunnan ja valtion suojaan.” Perhe on luonnollinen yksikkö sikäli, että puolisoiden seksuaalinen yhteys johtaa todennäköisesti siihen, että he saavat lapsia. Avioliitto luo institutionaalisen viitekehyksen luonnolliselle vanhemmuudelle ja siitä seuraaville vanhempien ja lasten välisille keskinäisille oikeuksille ja velvollisuuksille. Perhe on myös luonnollinen siinä mielessä, että se on yleismaailmallinen inhimillinen instituutio, joka on jo vuosituhansien ajan ollut olemassa kaikkialla maapallolla. “Niinpä YK:n ihmisoikeuksien julistus viestii, että ihmisyhteisön perustava sosiaalinen yksikkö on avioliitossa oleva biologinen äiti ja isä, jotka yhdessä kasvattavat lapsiaan. Avioliitto on ihmisoikeus juuri siksi tai ainakin ensisijaisesti siksi, että se on olennainen osa tätä perustavaa sosiaalista yksikköä.” (Blankenhorn 2007: 183.)

Samaa sukupuolta olevat parit voivat perustaa perheen ainoastaan adoption tai ulkopuolisen luovuttajan avulla toteutetun keinohedelmöityksen avulla, jos heillä ei jo ennestään ole lapsia edeltävästä heteroseksuaalisesta suhteesta. Niinpä sukupuolineutraali avioliittolaki sisältää lausumattoman oikeuden sijaiskohdun ja ulkopuolisesta luovuttajasta riippuvaisen keinohedelmöityksen käyttöön.

Koska samaa sukupuolta olevien parien avioliitto sisältää lausumattoman oikeuden sijaiskohdun ja vieraiden sukusolujen käyttöön lisääntymisteknologiassa, sukupuolineutraali avioliittolaki asettaa isättömät ja äidittömät perheet ihanteeksi. Tällä epäsuoralla tavalla sukupuolineutraali avioliittolaki välittää viestin, että “vauva ei tarvitse äitiä eikä isällä ole merkitystä pojalleen”, kuten perhelääkäri David van Gend (2015) asian ilmaisee. Miespari, joka hankkii lapsen sijaiskohdun avulla, rikkoo lapsen kotiinsa viedessään lapsen sidoksen siihen ainoaan vanhempaan, jonka lapsi tuntee. Samaa sukupuolta olevien parien avioliitto ei näin ollen laajenna avioliitto-oikeutta. Ennemminkin se murentaa avioliiton luonnetta ”yhteiskunnan luonnollisena ja perustavana ydinosana”. Näin ”tasa-arvosta” on tullut iskusana, jolle on annettu uusi, kummallinen merkitys: joillakin ihmisillä ei ole ollenkaan oikeuksia, ei edes oikeutta isään ja äitiin.

Professori Somerville toteaa: “Kaksi ennen näkemätöntä kehitysprosessia − lisääntymisteknologian kehitys ja samaa sukupuolta olevien parien avioliiton institutionalisointi − erityisesti yhdessä, asettavat ennen näkemättömiä haasteita lasten perustaville ihmisoikeuksille suhteessa heidän biologiseen alkuperäänsä (suhteessa siihen, miten he ovat saaneet olemassaolonsa): heidän oikeudelleen saada tietoa alkuperästään; heidän oikeudelleen olla välittömän ja laajemman biologisen perheensä kasvatettavina, ja heidän oikeudelleen saada vanhempi molemmista sukupuolista.” (Somerville 2007. 179.)

Sukuyhteyksien rikkominen

Ihminen käsittää elämänsä kertomuksen ymmärtämällä tarinoita, joiden osaksi hänen elämänsä kietoutuu. Itsensä ymmärtäminen ja moraalinen pohdinta ovat näin sidoksissa jäsenyyteen ja yhteenkuulumiseen, perheeseen ja sukuihin. Ihmisellä on aina jokin yhteisöllinen identiteetti, kuten Alasdair MacIntyre (1981: 204−205) asian kiteyttää: ”Olen jonkun poika tai tytär, jonkun toisen serkku tai setä. Olen tämän kaupungin kansalainen, tämän killan tai ammattikunnan jäsen, kuulun tähän klaaniin, tähän heimoon tai tähän

kansaan.” Näin ihminen perii perheensä, sukunsa, kaupunkinsa, heimonsa tai kansansa menneisyyden ja siihen sisältyvät oikeutetut odotukset ja velvollisuudet. Näin muodostuu hänen moraalinen lähtökohtansa. ”Juuri tämä antaa elämälleni osan sen erityislaadusta.”

Sukupuolineutraali avioliittokäsitys määrittelee lapsen normaalitilaksi tällaisten sukuyhteyksien katkeamisen ainakin yhden vanhemman puolelta. Margaret Somervillen (2007: 198) mukaan sukupuolineutraali avioliittolaki saa yhteiskunnallisten normien, arvojen ja instituutioiden tasolla aikaan sen, että “lapset jätetään geneettisesti tuuliajolle”. Samaa sukupuolta olevien parien avioliittoinstituutio ottaa lapselta väistämättä pois oikeuden isään ja äitiin. Näin ”me yhteiskuntana syyllistymme siihen, että pyyhimme pois lasten jokapäiväisen kokemuksen omasta geneettisestä identiteetistään vuorovaikutuksessa biologisen perheensä kanssa. Käyttäessämme nimettömän luovuttajan sukusolua syyllistymme pyyhkimään pois itse lapsen geneettisen identiteetin. Nämä lapset ja heidän jälkeläisensä eivät voi kokea olevansa osa menneiden, nykyisten ja tulevien ihmisten verkostoa, joiden kautta he voisivat jäljittää elämän langan kulun sukupolvien läpi itselleen.”

Samaa sukupuolta olevien parien voidaan olettaa uuden avioliittolain luomassa kulttuurisessa ilmapiirissä turvautuvan yhä enemmän tällaisen lisääntymisteknologian käyttöön, koska sen ei enää katsota loukkaavan lapsen oikeuksia. Uuden ajattelun mukaanhan lapsi ei välttämättä tarvitse yhteyttä biologiseen isäänsä ja äitiinsä. Mutta uuden ajattelun vaikutus ei suinkaan rajoitu samaa sukupuolta oleviin pareihin. Yhä useampien yksinäisten naisten voidaan olettaa uuden ajattelun rohkaisemina hankkivan lapsia keinohedelmöityksen avulla. Uusi ajattelutapa lisää myös niiden hedelmättömien heteroseksuaalisten parien määrää, jotka hankkivat lapsia ulkopuolisen luovuttajan avulla. Näin geneettisten orpojen määrän voidaan olettaa uuden lain vaikutuksesta kasvavan dramaattisesti. Mitä enemmän geneettisiä orpoja on maailmassa, sitä vaikeammaksi heidän tilanteensa tulee avioliiton solmimisen kannalta: he ovat epätietoisia siitä, ovatko he menemässä naimisiin läheisen sukulaisensa kanssa.

Nykyään kuulee usein väitettävän, ettei lapsi kaipaa puuttuvaa vanhempaa, jos hän on syntymästään saakka tottunut siihen, ettei hänellä ole yhteyttä biologiseen isäänsä tai äitiinsä. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että keinohedelmöityksen tuloksena syntyneillä ja ilman isää kasvaneilla lapsilla on monia syviä ja häiritseviä kysymyksiä biologisesta alkuperästään ja perheestä, josta he ovat biologisesti peräisin (Marquard ym. 2010).

Marquardtin (ym. 2010) tutkimus perustuu 485 tutkimushenkilön edustavaan otokseen, iältään 18−45 vuotiaita, joiden äiti käytti perheen ulkopuolista sperman luovuttajaa hedelmöityshoidoissa. Vertailuryhmänä käytettiin 562 vastasyntyneinä adoptoitua lasta ja 563 biologisen isänsä ja äitinsä kodissa kasvanutta lasta.

Tutkimuksen mukaan nämä nimettömän luovuttajan avulla keinohedelmöityksellä tuotetut lapset ovat muita ahdistuneempia, hämmentyneempiä ja kokevat enemmän irrallisuutta perheestään. He ovat masentuneempia, kokevat useammin olevansa väärinymmärrettyjä ja heillä on enemmän ongelmia rikollisuuden ja päihteiden väärinkäytön kanssa. He joutuvat kaksi kertaa todennäköisemmin vaikeuksiin lain kanssa ennen 25 ikävuottaan kuin lapset, jotka kasvavat biologisten vanhempiensa hoidossa.

Tavatessaan itseään muistuttavia ihmisiä lähes puolet näistä geneettisistä orvoista sanoo miettivänsä, ovatko he mahdollisesti sukua kyseisen henkilön kanssa. Lähes yhtä moni on pelännyt ihastuvansa ja päätyvänsä seksuaalisuhteisiin ihmisen kanssa, joka heidän tietämättään on heidän biologinen lähisukulaisensa.

Nämä nuoret aikuiset eivät tunne isäänsä eivätkä isänsä sukua, ja heistä on vastenmielistä elää geneettisesti tuuliajolla. 65 % heistä kokee, että heille tuntematon luovuttajaisä on osa heidän identiteettiään. 45 % myöntää, että heidän hedelmöityksensä olosuhteet häiritsevät heitä. Lähes puolet kertoo ajattelevansa nimettömän luovuttajan avulla toteutettua hedelmöitystään ainakin muutaman kerran viikossa. He joutuvat kamppailemaan identiteettinsä kanssa, koska he joutuvat etsimään identiteettiään geneettisinä orpoina. Yli puolet pelkää vanhempiensa loukkaantuvan tai vihastuvan heille, jos he pyrkivät saamaan tietoa tuntemattomasta biologisesta isästään. Kuitenkin suurin osa heistä pohtii, millainen heidän biologinen isänsä on ja haluaisiko hän olla heihin yhteydessä. Melkein puolet heistä kokee itsensä surulliseksi nähdessään ystäviään yhdessä isän ja äidin kanssa. Heihin koskee, kun muut puhuvat biologisesta alkuperästään. Lähes puolet heistä on hämmentynyt sen osalta, kuka kuuluu heidän perheeseensä.

Lähes puolet näistä nuorista aikuisista pelkää, että heidän äitinsä on valehdellut heille joistakin tärkeistä asioista. Yli puolet heistä (57 %) kertoo voivansa luottaa ystäviinsä enemmän kuin vanhempiinsa, mikä on kaksi kertaa enemmän kuin vastaava luku biologisten vanhempiensa kodissa kasvaneiden nuorten kohdalla.

42 % näistä nuorista aikuisista katsoo, että on moraalisesti väärin luovuttaa spermaa tai munasolua keinohedelmöitystä varten, kun taas vain 21 % biologisen isänsä ja äitinsä perheissä kasvaneista lapsista pitää sitä vääränä. Kaksi kolmasosaa geneettisistä orvoista katsoo, että keinohedelmöityksellä tuotetuilla lapsilla on oikeus tuntea biologinen alkuperänsä.

Uuden teknologian avulla aikuiset voivat tyydyttää lapsen kaipuutaan, mutta lapset joutuvat maksamaan hinnan uskomuksesta, jonka mukaan lapsi ei tarvitse isää ja äitiä. He joutuvat elämään alkuperäänsä koskevien kysymysten ja epäilysten kanssa. ”Biologisesta vanhemmastaan erotetut lapset kaipaavat usein päästä tuntemaan alkuperänsä puuttuvan puolikkaan. Jos tyydytät lapsen kaipuusi käyttämällä toisen naisen munasolua, joutuuko lapsesi läpi koko elämänsä kaipaamaan sitä, että hän tulisi tuntemaan biologisen äitinsä?” (Faust 2015)

Newsweek (kesäkuu 2008) kertoo yhden nimettömän luovuttajan sperman avulla tuotetun pojan tarinan, jolla oli onnellinen loppu. Vaikka pojalla ei ollut mitään tietoa isästään, hän piti sänkynsä alla laatikkoa, johon hän kokosi erilaisia käsitöitään, joita hän toivoi joskus voivansa antaa isälleen. Lopulta hänen äitinsä alkoi internetissä etsiä luovuttajaisää ja erilaisten onnellisten yhteensattumien kautta lopulta löysi hänet. San Franciscossa asunut isä lensi poikansa luo Texasiin. Kun äiti kertoi pojalleen löytäneensä hänen isänsä, pojan kasvot kirkastuivat ja sitten hän puhkesi kyyneliin. ”Olen aina halunnut isän”, hän kertoi. Muutama viikko ennen 10-vuotis syntymäpäiväänsä hän saattoi ojentaa tekemänsä käsityöt isälleen.

Inhimillisinä olentoina lapset etsivät identiteettiään ja elämänsä tarkoitusta. Siksi heillä on tarve tuntea biologinen isänsä ja äitinsä ja elää heihin persoonallisessa suhteessa. Katrina Clark syntyi yksinäiselle äidille, joka käytti keinohedelmöitystä ja tuntematonta luovuttajaa. Äiti kertoi aina avoimesti tyttärelleen asiasta ja heillä oli läheinen ja rakkaudellinen suhde. Kasvaessaan vanhemmaksi hän alkoi kuitenkin kamppailla identiteettikysymysten kanssa ja alkoi tarkkailla ystäviään, joilla oli molemmat vanhemmat. *Washington Post* lehdelle 20 vuoden iässä kirjoittamassaan kolumnissa hän kirjoittaa: ”Silloin tyhjyyden tunne otti minut valtaansa. Ymmärsin olevani eräässä mielessä kummallisuus. Minulla ei koskaan tulisi olemaan isää. Ymmärsin lopulta, mitä tarkoittaa olla nimettömän luovuttajan avulla tuotettu lapsi, ja vihasin sitä.”

Sukupuolineutraalin avioliittoajattelun rohkaisemat lainmuutokset ovat rohkaisemassa lapsen kannalta ongelmallisia oikeudellisia käytäntöjä. Tämä johtuu osin siitä, että sukupuolineutraali avioliittokäsitys perustuu abstraktiin aikuisten väliseen tasa-arvon ideaan, joka ei tee oikeutta äidin ja isän sukupuolieroille ja heidän erilaiselle merkitykselleen lapselle lapsen eri kehitysvaiheissa. Koska sukupuolineutraali avioliittolaki perustuu ajatukselle, että kaksi isää voi korvata äidin ja kaksi äitiä voi korvata isän, sen oletuksena on, että isällä ja äidillä ei ole mitään erityistä merkitystä lapselleen. Tämä todellisuuden kanssa ristiriidassa oleva väärä oletus voi johtaa lapsen kannalta julmiin seuraamuksiin kuten tapahtui Britanniassa, jossa oikeus pakotti sijaisäidin luovuttamaan 15 kuukauden ikäisen tyttärensä lapsen tilanneelle miesparille. (Holbrook 2015)

Sveitsin korkein oikeus on tässä suhteessa vielä säilyttänyt moraalisen todellisuudentajunsa. Elokuussa 2015 Sveitsin korkein oikeus totesi kohdunvuokrausta koskevassa päätöksessään, että “lasta tulee suojata siltä, että hänet alennetaan hyödykkeeksi, joka voidaan tilata kolmannelta osapuolelta”. Oikeuden mukaan myös sijaisäitiä täytyy suojella hänen ruumiinsa kaupallistamiselta. “Sveitsin lain mukaan raskaana oleva nainen ei voi aktiivisesti luopua oikeudestaan lapseen ennen sen syntymää”, oikeus totesi.

Myös Euroopan parlamentti tuomitsi kaupallisen sijaisäitiyden joulukuussa 2015, koska ”se murentaa naisen ihmisarvoa, kun hänen ruumistaan ja sen lisääntymiskykyä käytetään hyödykkeenä”. Päätöksen mukaan kaupallinen sijaisäitiys merkitsee usein köyhien, haavoittuvien naisten hyväksikäyttöä taloudellisen voiton saavuttamiseksi.

Koska lapset eivät voi osallistua siihen prosessiin, jossa heidät tuotetaan, eivätkä voi antaa informoitua hyväksyntäänsä heitä koskeviin järjestelyihin, heidän vapautensa ja valintansa usein unohdetaan. Kuitenkin he ovat juuri ne ihmiset, joihin kaikkein syvällisimmin vaikuttaa se prosessi, jonka kautta he saavat olemassaolonsa, kuten Margaret Somerville (2007: 195) toteaa: “Nämä tekijät osoittavat eettisesti, että kun lapsen vaatimus tuntea geneettinen alkuperänsä ja aikuisen vaatimus säilyttää yksityisyytensä joutuvat ristiriitaan toistensa kanssa, lasten oikeusvaateen tulisi saada etusija. Adoptoidut lapset ja luovuttajan spermasta, munasolusta tai alkiosta syntyneet lapset haluavat tulla tuntemaan biologisen identiteettinsä.”

Lapset sateenkaariperheissä

Sukupuolineutraalin avioliittolain uskotaan yleisesti parantavan sateenkaarilasten elämää, koska sen myötä heidän perheensä saavat yhteiskunnallisesti arvostetun aseman. Tämä oletus toistui useiden suomalaisten lapsijärjestöjen lausunnoissa sukupuolineutraalista avioliittolaista.

Tämän oletuksen mukaan samaa sukupuolta olevien parien avioliitto antaa sateenkaarilapselle rohkaisevan viestin siitä, että hänen perhemuotonsa on osa yleisesti hyväksyttyä perhekulttuuria. Äitinsä ja tämän ystävättären kodissa kasvanut kansanedustaja Sanna Marin kertoo, että hän koki lapsena vaikeaksi sen, että omasta perheestä ei voinut puhua avoimesti − hänen perheensä oli sosiaalisesti näkymätön. ”Vaikeneminen oli raskainta. Näkymättömyys aiheutti osattomuuden tunnetta. Meitä ei tunnustettu oikeaksi perheeksi tai tasavertaisiksi muiden kanssa. Mutta ei minua juurikaan kiusattu.” (Marin; sit. Laukkanen 2014.)

Tämä on tärkeä näkökohta ja sateenkaarilapsille on tietysti kaikin tavoin viestittävä avoimuutta ja vapautta puhua perheestään ja kaikista itseään koskettavista asioista. Jokaisella lapsella on oikeus tuntea, että hänen perheensä on hyväksytty. Monet sateenkaarilapset ovat itse kuitenkin sitä mieltä, että avioliittolain muutos ei ole oikea tapa tällaisen hyväksynnän viestimiseen, koska se helposti johtaisi toisenlaiseen vaientamiseen: lapselta vietäisiin oikeus puhua puuttuvasta isästään tai äidistään.

Tämä asia tulee selvemmäksi, jos tarkastelemme asiaa yksinhuoltajaperheiden lasten kannalta. Myös heidän on voitava kokea, että heidän perheensä on hyväksytty ja heidän on voitava avoimesti puhua perheestään. Sikäli kuin avioliittostatukseen liittyy arvostusta, yksinhuoltajaperheet ovat määritelmän mukaan tämän arvostuksen ulkopuolella. On tuskin perusteltua kumota koko avioliittoinstituutiota, jotta yksinhuoltajaperheiden lapset voisivat kokea, että heitä arvostetaan yhtäläisesti avioperheiden kanssa? Sen sijaan asia pitäisi korjata opetuksella, että ihmisarvo on riippumaton yhteiskunnallisesta statuksesta.

Samaa sukupuolta olevien parien avioliittoa puolustetaan myös vetoamalla siihen, että avioliitto vakauttaa samaa sukupuolta olevien parien perheitä ja sitä kautta luo lapsille turvallisemman kasvuympäristön.

Sukupuolineutraalin avioliittolain voi ajatella väliaikaisesti parantavan sateenkaariperheiden vakautta (tosin tämä oletus ei saa tukea tutkimuksesta). Kuitenkin pitkällä tähtäimellä sukupuolineutraali avioliittolaki tekee avioliitosta epävakaamman koko yhteiskunnassa, joten tämä väliaikainen hyöty katoaa. Tämä johtuu siitä, että sukupuolineutraalin avioliittolain sisältämä uusi avioliiton merkitys tekee ihmisille vaikeaksi ymmärtää avioliiton vakautta edistävien elinikäisyyden ja puolisouskollisuuden normien mielekkyyttä. Kun ihmiset eivät enää pysty ymmärtämään näiden normien mielekkyyttä, he yhä vähemmän noudattavat niitä.

Jos oletetaan, että sukupuolineutraali avioliittolaki ainakin väliaikaisesti vakauttaa sateenkaariperheitä, joudutaan kohtaamaan Paul Sullinsin (2015) tutkimusten tuoma ongelma. Sullinsin mukaan isästään tai äidistään erotetut sateenkaariperheiden lapset kärsivät

muita enemmän mielenterveyden ongelmista. Sullinsin mukaan sateenkaarilasten ongelmat ovat sitä pahempia, mitä kauemmin he ovat eläneet samaa sukupuolta olevassa perheessä, joka mieltää itsensä avioliitonomaiseksi.

Mutta eihän sukupuolineutraali avioliittolaki poista sitä tosiasiaa, että jo nyt lapsia kasvaa samaa sukupuolta olevien parien kodeissa? Lesbokodissa kasvaneen Rivka Edelmanin mielestä sukupuolineutraali avioliittolaki kuitenkin heikentää näissä kodeissa kasvavien lasten asemaa. Se määrittelee normaaliksi sen epänormaalin tilanteen, että lapsia suunnitelmallisesti tuotetaan elämään irrallaan joko biologisesta isästään tai äidistään. Tämä vie lapselta oikeuden surra menetystään ja ilmaista puuttuvan isän tai äidin kaipuutaan.

Edelman ei väitä, että homoseksuaalit olisivat huonoja vanhempia, vaan että ero biologisesta isästä tai äidistä vahingoittaa lasta. Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään siitä, että isästään tai äidistään erotettu lapsi aina kärsii. Kyse on siitä, että lapsi on persoona. Ranskalainen feministi Sylviane Agacinski (2013) toteaakin tähän liittyen: lapsi haluaa ja hänellä on oikeus tietää, ketkä ovat ne persoonat, joista hän polveutuu ja mikä on hänen inhimillinen historiansa.

Lapsen yhteys biologisiin vanhempiinsa

Niin kauan kuin perinteinen avioliittolaki ja sen taustalla vaikuttava avioliittokäsitys ovat vallalla yhteiskunnassa, ne ylläpitävät tietoisuutta biologisen isän ja äidin merkityksestä myös sateenkaariperheissä. Avioliittolain muuttuessa sukupuolineutraaliksi tämä viesti katoaa laista, joten voimme olettaa harvempien vanhempien pyrkivän säilyttämään lapsensa yhteyden toiseen biologiseen vanhempaansa.

Lapset ikävöivät biologisia vanhempiaan riippumatta siitä, miten hyvät korvaavat vanhemmat he ovat saaneet. Suhde biologiseen äitiin ja isään koskettaa lapsen identiteetin haavoittuvuutta, äidittömän tai isättömän lapsen identiteettiä. Äidittömän tai isättömän lapsen kannalta on tärkeää, että hänellä on tilaa ilmaista äidin tai isän menetyksen hänessä aiheuttamaa tuskaa.

Lesbokodissa kasvanut Robert Oscar Lopezin mukaan lapsen tuskaa pahentaa, jos häntä ei ole erotettu isästään tai äidistään pakottavien olosuhteiden vuoksi vaan koska kaksi aikuista vaatii tällaista järjestelyä. ”Se, mitä lapset tästä oppivat, murentaa heidän minuuttaan: oikeus on vahvemman puolella, pienet ihmiset ovat itsensä ympärillä pyörivien aikuisten oikkujen armoilla”. Mahtavat ihmiset voivat pakottaa heikommat olennot ”rakastamaan” itseään, koska heillä on rahaa ja vaikutusvaltaa. Lopez kritisoi sitä, että lapsia pidetään tuotteena, jonka hankkimiseen aikuisilla on oikeus, vaikka lapset ovat itseisarvoisia olentoja, jotka asettavat aikuisille moraalisen velvoitteen tehdä uhrauksia (Lopez 2013).

Lasten epänormaalin tilanteen normalisoiminen

Samaa sukupuolta olevien parien kodeissa olevat lapset ovat peräisin joko (1) aikaisemmasta heterosuhteesta, (2) adoptiosta, jolloin lapsi jää vaille korvaavaa kokemusta isästä ja äidistä, tai (3) lisääntymisteknologian käytöstä: naisparit käyttävät ulkopuolisen luovuttajan spermaa, miesparit luovuttajan munasolua ja sijaiskohtua − tällöin lapsi on syntymästään saakka erotettu joko biologisesta isästään tai äidistään.

Tältä pohjalta kanadalaisen McGill yliopiston oikeustieteen professori Margaret Somerville päättelee, että samaa sukupuolta olevan parisuhteen määritteleminen avioliitoksi loukkaa kolmea lapsen ihmisoikeutta, jotka koskevat lapsen suhdetta alkuperäänsä eli siihen, miten lapsi on saanut olemassaolonsa: (1) lapsen oikeutta tuntea biologinen alkuperänsä, (2) lapsen oikeutta olla biologisten vanhempiensa kasvatettavana ja kasvaa oman biologisen sukunsa yhteydessä, (3) lapsen oikeutta omata vanhempi molemmista sukupuolista.

Alkuperäoikeuksien loukkaaminen tuottaa vakavia identiteettiongelmia. Monet sateenkaarilapset luonnostaan haluaisivat puhua näistä ahdistavista identiteettiongelmista. Koska sukupuolineutraali avioliittolaki kuitenkin määrittelee heidän isättömyytensä tai äidittömyytensä normaaliksi, tämän uuden logiikan mukaan sateenkaarilapsilla ei ole mitään syytä tai perustetta kaivata puuttuvaa isää tai äitiä eikä valittaa omaa geneettistä orpouttaan. Sikäli kuin heillä on jo ”kaksi rakastavaa vanhempaa”, heillä ei ole objektiivista perustetta kaivata toista biologista vanhempaa − biologisella vanhemmuudellahan ei ole merkitystä.

Sukupuolineutraali avioliittolaki normalisoi tilanteen, jonka monet sateenkaariperheiden lapset itse kokevat epänormaaliksi. Sikäli kuin lapsi kokee kotitilanteensa epänormaaliksi, hän etsii lievitystä ahdistukseensa puhumalla tästä ongelmasta kodissa tai kodin ulkopuolisten ihmisten kanssa. Mutta jos lainsäädäntö on normalisoinut tilanteen, jonka lapsi itse kokee epänormaaliksi, silloin lapsen ahdistukselta on viety objektiivinen perusta: ongelma ei olekaan kotitilanteessa, vaan lapsessa itsessään. Niinpä hoitotoimenpiteenä on lapsen sopeuttaminen ja vaientaminen.

Sateenkaarilapset alistetaan näin helposti uudenlaiselle tabulle, toteaa Jennifer Johnson (2015): ”Heitä ei rohkaista puhumaan siitä, miten he kokevat, että yksi tai molemmat heidän biologisista vanhemmistaan on harkitusti amputoitu heidän elämästään.” Koska sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksyminen on tehnyt oikeutetuksi ja normaaliksi erottaa lapsia biologisista vanhemmistaan, näitä lapsia ei rohkaista puhumaan tämän tilanteen heissä aiheuttamasta kivusta. Tutkimusten valossa on kuitenkin luultavaa, että he kaipaavat puuttuvaa vanhempaa ja tietoa omasta alkuperästään ja että vanhemman puute aiheuttaa heissä ahdistusta ja stressiä. Verratessaan omaa tilannettaan niihin lapsiin, joilla on kotona molemmat vanhemmat, he voivat kokea epäoikeudenmukaiseksi, että heidät on harkitusti erotettu toisesta biologisesta vanhemmastaan. He eivät pysty lieventämään ahdistustaan, koska he joutuvat elämään sosiaalisessa ympäristössä, joka ei anna heille mahdollisuutta puhua siitä erityislaatuisesta kivusta, jota nämä tilanteet aiheuttavat.

Lesbokodissa kasvanut 17-vuotias tyttö kirjoitti lehden kysymyspalstalle: ”Olen lesboparin 17-vuotias tytär. − − En tunne isääni, hänen sukuaan, taustaansa tai mitään. Voin muistaa vain yhden kerran, jolloin kysymys isästäni nousi esille keskustelussa. Olin silloin 8-vuotias ja väitin, etten halua oppia tuntemaan häntä. Pelkäsin vanhempieni kokevan, että olen kiittämätön kaikesta siitä vaivannäöstä, jota he ovat nähneet takiani tai että he saisivat väärän käsityksen, että koen heidän huijanneen minua. Niinpä isästäni ei ole koskaan keskusteltu. − − Tämä synnyttää minussa vainoharhaisia ajatuksia sen suhteen, miksi tämä on niin suuri salaisuus. − − Ehkä perheeni ajattelee kuten minä, että tämä hiljaisuus on vallinnut jo niin kauan, että on helpompaa välttää puhumasta aiheesta.” (Marquardt ym. 2010: 25.)

Tabu on aihe, sana tai toiminta, jota vältellään, koska se koetaan loukkaavaksi tai hämmentäväksi. Sukupuolineutraalin avioliittolain aikaansaama uusi tabu edellyttää, etteivät lapset loukkaa uuden moraalin mukaan eläviä vanhempiaan. Aikuisten valintoja puolustellaan vetoamalla populaareihin kulttuuriuskomuksiin kuten “Lapset sopeutuvat”. Tähän liittyy lausumaton oletus: ”Sinun vanhempasi ovat hauraita, joten sinun velvollisuutenasi on vaieta heidän aviollisista ja seksuaalisista valinnoistaan.” Näissä tilanteissa kasvavien lasten odotetaan vastuullisesti hoitavan vanhempiensa tunteita, sen sijaan että heille annettaisiin vapaus ilmaista omia tunteitaan. Jos vastustaa uuden seksuaalimoraalin mukaan elävien vanhempien aviollisia ja seksuaalisia valintoja, syyllistyy tabun rikkomiseen. Avioliiton merkityksen muuttaminen sukupuolineutraaliksi johtaa helposti siihen, että lapsen on kiellettyä nostaa perheen sisällä esille tuskaansa isän tai äidin poissaolosta tai paljastaa ulkopuoliselle maailmalle perhe-elämän epäkohtia.

Niinpä sukupuolineutraalin avioliittolain yhtenä lapsivaikutuksena on vaientaa sateenkaarilasten oikeutettu kritiikki siitä, että he joutuvat elämään ilman jokapäiväistä suhdetta biologiseen isäänsä tai äitiinsä. Sikäli kuin heidät on suunnitelmallisesti tuotettu elämään geneettisinä orpoina, heidän identiteettikehitystään häiritsee se, etteivät he ehkä edes tiedä, kuka heidän biologinen isänsä tai äitinsä on.

Samaa sukupuolta olevat parit usein korostavat sitä, että hankkiessaan lapsia he joutuvat käyttämään harkintaa, koska lapsia ei synny luonnollista tietä, ja näin kaikki perheeseen hankitut lapset ovat toivottuja. Ulkopuolisen luovuttajan avulla keinohedelmöityksen avulla syntynyt ja lesbokodissa kasvanut Millie Fontana kuitenkin kritisoi sitä, että hänen vanhempansa eivät olleet etukäteen suunnitelleet sitä, mitä he vastaisivat hänen kysymyksiinsä puuttuvasta isästä. Heidän valmistautumattomuutensa selittyy osin sillä, että vallitsevan sukupuolineutraalin ideologian mukaan biologinen isättömyys tai äidittömyys ei ole lapselle ongelma. Sukupuolineutraali avioliittolaki lähettää tässäkin suhteessa potentiaalisille vanhemmille virheellisen viestin: se ei auta heitä tiedostamaan lapsen perustarvetta tuntea isänsä ja äitinsä ja kasvaa heidän hoidossaan. Lapsen odotetaan sopeutuvan tilanteeseen ilman kysymyksiä ja ilman kaipausta, vaikka kyseessä on yksi lapsen identiteettiä ja koko olemassaoloa kaikkein keskeisimmin koskettavista asioista.

Millie Fontana kertoo, että ilman tietoa biologisesta isästään hänellä oli jatkuvia kysymyksiä omasta identiteetistään. ”Kasvaessani katselin itseäni peilistä ja mietin mielessäni: Mistä olen saanut nämä vihreät silmät? Mistä olen saanut nämä persoonallisuuden piirteet ja lahjat, joita ei ole kummallakaan kodissani olleista vanhemmistani.”

Fontana koki oman perusoikeutensa riistona sen, että hänen kaksi äitiään kieltäytyivät antamasta hänelle tietoa hänen biologisesta isästään: ”Vanhempani ottivat minulta pois jotakin minulle kuuluvaa päättäessään, mitkä osat minun identiteetistäni heidän sopii paljastaa minulle. Siinä missä muut lapset saattoivat katsoa peiliin ja sovittaa nuo puuttuvat palaset sanomalla ’Minä rakastan isääni ja äitiäni’, minä en voinut niin tehdä. Keitä minun vanhempani olivat päättämään, mitkä osat minun identiteetistäni ovat hyväksyttäviä ja mistä minulle voidaan kertoa?”

Sateenkaarilasten kokema syyllisyys

Fontana kertoo kokeneensa syyllisyyttä, koska hän ei voinut kehittyä tasapainoisesti niiden keinotekoisten rajojen sisällä, jotka isän merkityksen kieltävä kotikulttuuri hänelle asetti. ”Olinko minä homofobinen katsoessani molempia rakastavia vanhempiani ja pyytäessäni hartaasti, että he kertoisivat minulle kuka minä olen?” Hän kieltäytyy ”vaikenemasta niiden ihmisten vaatimuksesta, jotka sanovat mitä minun on soveliasta tuntea, että olen muka paha ihminen, koska haluan isän, tai etten kenties rakastanut äitejäni riittävästi, koska halusin isän.”

Millie Fontana joutui kahden äitinsä kanssa konflikteihin, alkaessaan esittää heille kysymyksiä hedelmöityksestään ja isästään. ”Identiteettikysymykset vaivaavat minua edelleen päivittäin,” hän kertoo 22-vuotiaana. ”Vaikka ilmaisin kokevani paljon tuskaa, he eivät silti halunneet paljastaa minulle, kuka isäni oli”, hän kertoo. ”Kamppailin itsemurha-ajatusten ja masennuksen kanssa, menestyin huonosti koulussa, koin itseni irralliseksi, koin etten ansaitse olla olemassa. On surullista kokea, ettei ole elämän arvoinen.”

Fontanan mukaan lapsen kannalta on luonnotonta kasvaa kodissa, jossa häneltä puuttuu joko biologinen isä tai äiti. Hän kritisoi tällaisten lasten tuottamiseen vievää aikuiskeskeistä ajattelua. Lapsi tuotetaan luonnottomaan ympäristöön ja hänen odotetaan kukoistavan ilman että jouduttaisiin erityisesti panostamaan hänen biologisen isättömyytensä tai äidittömyytensä ongelmaan. Fontanan mielestä tällainen lapsi joutuu mahdottomaan tilanteeseen: Hän kärsii tilanteensa luonnottomuudesta, mutta jos hän ilmaisee kärsimystään, se tulkitaan perusteettomaksi kapinoinniksi. Näistä lapsista tulee helposti perheen mustia lampaita, koska perheen aikuiset voivat kokea lapsen isä- tai äiti-kaipuun hyökkäykseksi itseään vastaan ja torjua sen perusteettomana. Fontana korostaa, ettei pelkkä rakkaus riitä lapselle. ”Lapset tarvitsevat vastauksia ja selvyyttä.” Lasten täytyy saada tietää, mihin kokonaisuuteen he kuuluvat.

Fontana koki syyllisyyttä siitä, että hän kaipasi isää samalla kun hän koki, että hänet oli tuotettu isättömään olemassaoloon osana poliittista kannanottoa, jonka mukaan lapsi ei välttämättä tarvitse isää tai äitiä. Sateenkaarilasten kokeman syyllisyyden voi odottaa kasvavan sukupuolineutraalin avioliittolain laillistamisen myötä, koska silloin lainsäädäntöön on kirjattu vakaumus, jonka mukaan isättömyys tai äidittömyys on lapsen normaalitila − lapselle riittää, että hänellä on rakastavat vanhemmat. Näin sukupuolineutraali avioliittolaki vie sateenkaarilapsilta oikeutuksen kaivata puuttuvaa biologista vanhempaa. Tässä uudessa ideologisessa ilmapiirissä lapsen isän- tai äidinkaipuu voidaan tulkita syytökseksi samaa sukupuolta olevia vanhempia vastaan ikään kuin he eivät olisi onnistuneet rakastamaan lastaan tarpeeksi. Luultavampaa on kuitenkin, että lapsen kaipuu tulkitaan viestiksi, että lapsi on yksinkertaisesti psyykkisesti häiriintynyt, (koska normaalille lapselle pitäisi riittää, että hänen sosiaaliset vanhempansa rakastavat häntä).

Lapselle tuskallinen viesti, ettei hän tarvitse biologista isää tai äitiä, voidaan välittää hänelle käyttämällä kauniita fraaseja kuten ”rakkaus luo perheen”, ja ”tämä riittää sinulle”. Koska tämä viesti on ristiriidassa lapsen oman kokemuksen kanssa, hän joutuu ihmettelemään: ”Mikä minussa on vialla, koska minä kaipaan isää/äitiä?”

Asiantuntija-avun vaikeutuminen

Normalisoimalla lapsen kannalta epänormaali tilanne luodaan reunaehdot, joiden sisällä isättömän tai äidittömän lapsen todellisista ongelmista keskusteleminen ja niiden hoitaminen vaikeutuu. Fontana kertoo: ”Äitini esitti minulle kerran kysymyksen: ’Millie, mitä jos minä ja kumppanini voisimme mennä naimisiin? Mitä jos meillä olisi se vakaa perheympäristö, joka kaikilla muillakin on?’ Minä vastasin kysymykseen hyvin yksinkertaisesti toisella kysymyksellä: ’Miten psykologit olisivat hoitaneet minua ja ongelmieni taustalla vaikuttavaa isättömyyden ongelmaa, jos isättömyyden tiedostaminen tulkittaisiin jonkinlaiseksi syrjinnän muodoksi? Miten yksikään lääkäri olisi oikeuteen joutumisen pelossa hoitanut minua sellaisessa tilanteessa?’ Äitini ei vastannut mitään.”

Sikäli kuin tästä ilmapiiristä on seurauksena se, ettei lapsi saa enää ääneen ilmaista ja prosessoida omaa isän- tai äidinkaipuutaan, hänen mahdollisuutensa psyykkisesti käsitellä ahdistustaan heikkenevät. Näin tämän torjutun isän- tai äidinkaipuun haittavaikutukset tulevat syvemmiksi ja pitkäaikaisemmiksi. Jos lapsi kääntyy sosiaaliviranomaisen puoleen ongelmansa kanssa, hän saa pelätä sosiaaliviranomaisen vain ohjaavan häntä sopeutumaan tilanteeseen: viranomaiset uskovat uuden lainsäädännön viestiin ja yhteiskuntatieteen muotioppeihin kuin lapsen ilmaisemaan ahdistukseen. Uuden ajattelun mukaan ongelma ei ole perheessä vaan lapsessa. Ehkä lapsi itse kärsii homofobiasta, josta hänet on parannettava.

Dawn Stepanowics kirjoittaa: ”Kun sukupuolineutraali avioliitto hyväksytään, lapset vaiennetaan vielä kokonaisvaltaisemmin. He uskovat, ettei ole ketään turvallista aikuista, jonka luokse he voisivat mennä.” (Stefanowics 2007.)

Lopuksi

Aikuisten ja heidän seksuaalisten tarpeidensa hallitsemassa avioliittokeskustelussa lapset ovat jääneet sivuosaan. Lapsia koskevia näkökohtia on käsitelty hämmentävän pinnallisesti ja aikuisten etupyyteiden ehdoilla. Lasten tarpeiden sivuuttaminen tai niiden pinnallinen tarkastelu on ollut hämmentävällä tavalla ominaista myös suomalaisten lapsijärjestöjen avioliittolakia koskeville kannanotoille, jotka ovat lähes poikkeuksetta olleet vallitsevaa poliittisesti korrektia näkemystä tukevia julkilausumia sen sijaan, että ne olisivat olleet tutkimustietoon nojaavia kriittisiä arvioita, joissa olisi tarkasteltu avioliittolain lapsivaikutuksia sekä mikro- että makrotasolla.

Naisen ja miehen välisen avioliiton keskeinen viesti on moraalinen: vanhemmilla on moraalinen velvollisuus kohdella toisiaan ja lapsiaan itseisarvoisina olentoina. Vanhempien kasvatusvastuuta painottavalla moraalisella viestillä on vastineensa lasten oikeusvaateessa: lapsilla on moraalinen oikeus tuntea biologiset vanhempansa ja kasvaa heidän hoidossaan. Tämä lasten moraalinen identiteetti- ja suhdeoikeus on perustava ihmisoikeus: lapsilla on tämä oikeus pelkästään sillä perusteella, että he ovat ihmisiä.

Sukupuolineutraali avioliittolaki loukkaa näitä lapsen perustavia identiteetti- ja suhdeoikeuksia. Tällä lapsen perusoikeuksien loukkauksella on kielteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, koska ne vaikuttavat heikentävästi lasten asemaan ja heidän perusturvaansa.

Kirjallisuus

Agacinski, Sylviane (2001) *Parity of the Sexes*. Käänt. Lisa Walsh. New York: Columbia University Press.

Agacinski, Sylviane (2013) “Deux méres = un pére?”, *Le Monde* 03.02. 2013.

Allen, Douglas (2015) “More Heat than Light: a critical assessment of the same-sex parenting literature, 1995-2013.” *Marriage & Family Review* 51: 154-182.

Amato, Paul R. (2005) “The Impact of Family Formation Change on the Cognitive, Social, and Emotional Well-Being of the Next Generation.” *The Future of Children* 15 (2005): 75−96.

Anderson, Elizabeth (1990) “Is Women’s Labor a Commodity?” Philosophy and Public Affairs 19: 71−92.

Anderson, Ryan T. (2015) *Truth Overruled: The Future of Marriage and Religious Freedom*. Regnery Publishing.

Angel, Ronald J. & Angel, Jacqueline L. (1993) *Painful Inheritance: Health and the New Generation of Fatherless Families*. Madison, WI: University of Wisconsin Press.

Bartlett, Kelly (2014) “Gender, Discrimination, and Marriage,” *The Public Discourse*, March 3rd, 2014.

Bindel, Julie (2015) “The International Baby Business: Surrogacy is giving gay parenting a bad name.” *The Weekly Standard*. July 27, 2015, Vol 20. No 43.

Blankenhorn, David (1995) *Fatherless America: Confronting Our Most Urgent Social Problem*. New York: Basic.

Blankenhorn, David (2007) *The Future of Marriage*. New York: Encounter Books.

Brown, Susan L. (2004) “Family structure and child well-being: the significance of parental cohabitation.” *Journal of Marriage and F*amily 66 (2), 351−367.

Budziszewski, J. (2012) *Tätä emme voi olla tietämättä*. Helsinki: Uusi Tie.

Corvino, John (2012) ”The Case for Same-Sex Marriage”, teoksessa John Corvino & Maggie Gallagher: *Debating Same-Sex Marriage*. Oxford: Oxford University Press.

Corvino, John (2014) *Mitä väärää on homoseksuaalisuudessa?* Suom. Kirsi Luoma. Helsinki: Like.

Darwish, Nonie (2009) *Now They Call Me Infidel*. London: Penguin.

Doherty, William & Craft, Shonda (2013) “Single Mothers Raising Children Without Fathers”, teoksessa W. Bradford Wilcox & Kathleen Kovner Kline (toim.) *Gender and Parenthood: Biological and Social Scientific Perspectives.* New York: Columbia University Press, 304−321.

Edelman, Rivka (2015) ”Secular Israel, Gays, and Surrogacy”, teoksessa Robert Oscar Lopez & Rivka Edelman (toim.) *Jephtha’s Daughters*, ss. 143−150. Los Angeles, CA: International Children’s Rights Institute.

Ellis, Bruce J. & Bates, John E. & Dodge, Kenneth A. et al (2003) “Does Father Absence Place Daughters at special Risk for Early Sexual Activity and Teenage Pregnancy?” *Child Development* 74 (2003): 801−821

Esolen, Anthony (2014) *Defending Marriage: Twelve Arguments for Sanity*. Charlotte, NC: Saint Benedict Press.

Farrow, Douglas (2005) “Rights and Responsibilities”, teoksessa Daniel Cere & Douglas Farrow (toim.) *Divorcing Marriage: Unveiling the Dangers in Canada’s New Social Experiment*. Montreal: McQuill-Queens University Press, 97−119.

Faust, Katy (2015) ”Childless Women”, teoksessa Robert Oscar Lopez & Rivka Edelman (toim.) 161−164.

Franck, Matthew J. (2015) “Thanks for Everything, Justice Kennedy,” *Public Discourse*, June 29th, 2015.

Gallagher, Maggie (2003) “What Marriage Is For: Children Need Fathers and Mothers.” *Weekly Standard*, August 4−11, 2003: 22−25.

Gallagher, Maggie (2011) “Gay Old Party? How New York Republicans caved, and where the marriage campaigns go next”, *National Review* August 1, 2011.

Gallagher, Maggie (2012) ”The Case Against Same-Sex Marriage”, teoksessa John Corvino & Maggie Gallagher: *Debating Same-Sex Marriage*. Oxford: Oxford University Press.

George, Robert (1999) *In Defence of Natural Law*. Oxford: Oxford University Press.

Gingsborg, Paul (2014) *Family Politics: Domestic life, Devastation and survival 1900−1950*. New Haven: Yale University Press.

Girgis, Sherif & George, Robert P. & Anderson, Ryan T. (2012) *What is Marriage? Man and Woman: A Defence*. New York: Encounter Books.

Grech, Narelle (2012) *Does Biology Matter?* http://t5sdaughter.blogspot.fi/

Gupta, Jyotsna Agnohotri (2012) "Reprodutive Biocrossings: Indian Egg Donors and Surrogates in the Globalized Fertility Market." *International Journal of Feminist Approaches to Bioethics* 5 (1): 25−51.

Halzman, Scott (2013) "The Effect of Gender-Based Parental Influences on Raising Children", teoksessa W. Bradford Wilcox & Kathleen Kovner Kline (Eds.) *Gender and Parenthood: Biological and Social Scientific Perspectives.* New York: Columbia University Press, 304−321.

Harper, Cynthia & McLanahan, Sara (2004) "Father Absence and Youth Incarceration", *Journal of Research on Adolescence* 14 (2004): 369−97.

Holbrook, Jon (2015) "The inhumanity of Britain's surrogacy laws", *Spiked-online* 27.5. 2015.

Irigaray, Luce (1996). *Sukupuolieron etiikka*. Suom. Pia Sivenius. Helsinki: Gaudeamus.

Johnson, Jennifer (2015) "Breaking the Sexual Revolution's New Taboos," *Christian Post*, June 30, 2015.

Kant, Immanuel (1981) "Duties Toward the Body in Respect of Sexual Impulse" (1784−1785), käänt. Louis Infield, teoksessa Immanuel Kant: *Lectures on Ethics*. Cambridge, Mass.: Hackett Publishing.

Korhonen, Johanna & Östman, Jeanette (toim.) *Kaikella rakkaudella. Sanoja seksuaalisuudesta ja sukupuolesta*. Helsinki: Into-kustannus.

Last, Jonathan V. (2015) "You Will Be Assimilated: The same-sex marriage bait-and-switch." *The Weekly Standard*, June 22, 2015, Vol. 20. No. 39.

Laukkanen, Emmi (2015) "Luulin, että poliitikot ovat erilaisia kuin minä". *Me Naiset* 21/2015, 21.5. 2015, ss.. 22−24.

Lee, Patrick & George, Robert P. (2014) *Conjugal Union: What Marriage is and Why It Matters*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lloyd, Jean (2015) "The Wrong Kind of Rights: Same-Sex Marriage, Third-Party Reproduction, and the Sexualization of Children." The Public Discourse May 05, 2015.

Lopez, Robert Oscar (2013) "Same-Sex Parenting: Child Abuse?" *Public Discourse* July 10, 2013.

Lopez, Robert Oscar (2015) "The Call of the Child", teoksessa Lopez & Edelman (toim.) 19−29.

Lopez, Robert Oscar (2015) "Birth Certificates", teoksessa Lopez & Edelman (toim.) 113−121.

Lopez, Robert Oscar (2015) "The Problem of Women," teoksessa Lopez & Edelman (toim) 2015: 131−142.

Lopez, Robert Oscar & Rivka Edelman (toim.) (2015) *Jephthah's Daughters: Innocent Casualities in the War for Family "Equality".* Los Angelels, CA.

MacIntyre, Alasdair (1981) *After Virtue*. Notre Dame, Ind.: University of Notre Dame Press.

Marks, Loren (2012) "Same-sex Parenting and Children's Outcomes: A Closer Examination of the American Psychological Association's Brief on Lesbian and Gay Parenting", *Social Science Research* 41 (2012): 735−751.

Marquardt, Elizabeth (2005) *Family Structure and Children's Educational Outcomes*. New York: Institute for American Values.

Marquardt, Elizabeth & Glenn, Norval D. & Clark, Karen (2010) "My daddy's name is DONOR: A New Study of Young Adults Conceived through Sperm Donation," Report from the Institute for American Values. New York: Institute of American Values.

Nilsson, Ole (2007) *För äktenskaptet - i tiden. Analys och argument i debatten*. Relevant media.

Palkoviz, Rob (2013) "Gendered Parenting's Implications for Children's Well-Being", teoksessa W. Bradford Wilcox & Kathleen Kovner Kline (toim.) *Gender and Parenthood: Biological and Social Scientific Perspectives*. New York: Columbia University Press, 215−248.

Pande, Amrita (2014) *Wombs in Labor: Transnational Commercial Surrogacy in India*. New York: Columbia University Press.

Parke, Ross D. (2013) “Gender Differences and Similarities in Parental Behavior”, teoksessa W. Bradford Wilcox & Kathleen Kovner Kline (toim.) *Gender and Parenthood. Biological and Social Scientific Perspectives*. New York: Columbia University Press.

Pateman, Carole (1988) *The Sexual Contract*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Popenoe, David (2002) Life Without Father: Compelling New Evidence that Fatherhood and Marriage are Indispensable for the Good of Children and Society. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Pulkkinen, Lea (2002) *Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Puolimatka, Tapio (2014) *Lapsen ihmisoikeus, oikeus isään ja äitiin*. Ryttylä: Suunta-kirjat.

Puolimatka, Tapio (2016) *Yhteiskuntakoe lapsilla?* Helsinki: Kuva ja Sana.

Puolimatka, Tapio (2017) *Seksuaalivallankumous - perheen ja kulttuurin romahdus*. Kauniainen: Perussanoma.

Rauch, Jonathan (2004) *Gay Marriage: Why It Is Good for Gays, Good for Straights, and Good For America*. New York: Times Books.

Ringbäck Weitoft, Gunilla & Hjern, Anders & Haglund, Bengt & Rosen, Mans (2003) “Mortality, Severe Morbidity, and Injury in Children Living with Single Parents in Sweden: A Population-Based Study”, *The Lancet* 361: 289−295

Schaerr, Gene (2015) “Advocates of Same-Sex Marriage Are Wrong to Claim It Poses No Risk to the Marriage Ecosystem,” *National Review*, April 24, 2015.

Scott, S. & Krapp, M. & Henderson, J. & Maughan, B. (2001) “Financial cost of social exclusion: follow up study of antisocial children into adulthood”, *The British Medical Journal* 323: 1−5.

Sloan, Kathleen (2015) ”Stop Surrogacy Now: Why We Must Unite.” *Public Discourse*, May 22nd, 2015.

Somerville, Margaret (2005) “What about Children?”, teoksessa Daniel Cere & Douglas Farrow (toim.) *Divorcing Marriage: Unveiling the Dangers in Canada’s New Social Experiment*. Montreal: McQuill-Queens University Press, 63−78.

Somerville, Margaret (2007) “Children’s human rights and unlinking child-parent biological bonds with adoption, same-sex marriage and new reproductive technologies,” *Journal of Family Studies*, Vol. 13, Issue 2, November 2007.

Stefanowics, Dawn (2007) “The Sad side of Gay Parenting.” www.nercatornet.com/articles/view/the_sad_side_of_gay_parenting/

Sullins, D. Paul (2015) “Emotional Problems among Children with Same-sex Parents: Difference by Definition*”, British Journal of Education, Society, and Behavioral Science* 7 (2): 99−120.

Trandafir, Mircea (2014) “The Effect of Same-Sex Marriage Laws on Different-Sex Marriage: Evidence from the Netherlands”, *Demography 51*, 317−340.

Upham, David (2015) “A defeat for ‘We the People’ and our posterity,” *Conjugality*, 27 June, 2015.

van Gend, David (2015) “Ireland abandons its children,” *Mercatornet* May 25, 2015

van Gend, David (2016) *Stealing from a Child: The Injustice of Marriage Equality*. Connor Court Publishing .

Wallerstein, Judith & Lewis, Julia & Blakeslee, Sandra (2007) *Avioeron perintö. Eron lapset aikuisina*. Suom. Joel Sammallahti. Helsinki: Therapeia-säätiö.

Wilcox, W. Bradford & Doherty, William J. & Fisher, Helen et al (2005) *Why Marriage Matters: Twenty-Six Conclusions*.

Wilcox, Brad (2006) “The Evolution of Divorce,” *National Affairs* (Fall 2006).

Östman, Jeannette (2014) “Tasa-arvo”, teoksessa Johanna Korhonen & Jeanette Östman (toim.) *Kaikella rakkaudella. Sanoja seksuaalisuudesta ja sukupuolesta.* Helsinki: Into-kustannus.